

Derde voortgangsrapportage Actieplan stages en leerbanen SBB

JANUARI - JUNI 2021

Inhoudsopgave

Inleiding	3	4.3	Hoe ondersteunt SBB de implementatie van praktijkleren in het mbo...	20
Terugblik	3	4.3.1	Interne acties t.b.v. werkenden en werkzoekenden	20
Vooruitblik	3	4.4	Wat gebeurt er in de regio's?	21
2. Tekorten in beeld	5	4.5	Aanpak jeugdwerkloosheid	22
2.1 Verloop van tekorten	5	4.6	Ontwikkelingen mbo-certificaten en praktijkverklaringen	22
2.2 Tekorten stages en leerbanen mbo-studenten in eerste helft 2021	5		Samenvatting	23
Ontwikkeling stagetekorten	5	5.	Aanpak tekorten tweede helft 2021	24
2.3 Oorzaken en analyse tekorten	6	5.1	Aanpak praktijkleren in het mbo tweede helft 2021	25
2.4 Gestarte stages en leerbanen (BPVO's)	7	5.2	Bidbook en Position Paper SBB	25
2.5 Ontwikkeling aantal erkende leerbedrijven	7		Samenvatting	25
2.6 Beeld per marktsegment	8		Bijlagen	
2.7 Regionaal beeld	8		Bijlage 1 – Ontwikkeling stagetekorten 30 juli 2020 tot 1 juli 2021	26
2.8 Sectoraal beeld	9		Bijlage 2 – Ontwikkeling stagetekorten 30 juli 2020 tot 1 juli 2021 per sector	27
2.8.1 Sector beeld Zorg en Welzijn	10		Ontwikkeling stagetekorten Handel:	27
2.8.2 Beeld Entree	11		Ontwikkeling stagetekorten ICT en creatieve industrie:	28
2.8.3 Sector beeld Office en Juridisch	11		Ontwikkeling stagetekorten Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem:	29
Samenvatting	12		Ontwikkeling stagetekorten Specialistisch vakmanschap:	30
3. Inzet en resultaat tekorten aan stages en leerbanen	13		Ontwikkeling stagetekorten Techniek en gebouwde omgeving:	31
3.1 Opgeloste tekorten	13		Ontwikkeling stagetekorten Voedsel, groen, gastvrijheid:	32
3.2 Nieuw erkende leerbedrijven en beschikbare leerplaatsen	13		Ontwikkeling stagetekorten Zakelijke dienstverlening:	33
3.2.1 Aansluiting vraag en aanbod van stages en leerbanen	13		Ontwikkeling stagetekorten Zorg, welzijn, sport:	34
3.3 Overige inzet van SBB voor voldoende stages en leerbanen	14		Bijlage 3 – Nieuwe leerbedrijven en nieuwe leerplaatsen per arbeidsmarktregio	35
3.4 Inzet SBB voor aanpak tekorten stages en leerbanen vmbo, praktijk...	15		Bijlage 4 – Opgelost tekort per marktsegment	36
3.5 Regionale samenwerking	16		Bijlage 5 – Ontwikkeling per marktsegment	37
3.6 Campagnes en inzet communicatie	17		Bijlage 6 – Aantal leerplaatsen op peildatum en sector	38
3.6.1 Ideas on Stage	17			
3.6.2 Vervolgcampagne (18 mei – 9 juni)	17			
3.7 Financiële ondersteuning leerbedrijven met leerbanen	18			
Samenvatting	18			
4. Inzet voor werkenden en werkzoekenden	19			
4.1 Impuls praktijkleren in het mbo	19			
4.2 SBB dienstverlening landelijk en regionaal	20			

1. Inleiding

De coronacrisis had een grote impact op veel mensen. Mbo-studenten zijn met name geraakt door de maatregelen tijdens de lockdowns: onderwijs op afstand en stages die niet konden doorgaan. De invloed van de verschillende maatregelen van het kabinet is duidelijk terug te zien op de beschikbare stages en leerbanen en het aantal uitgevoerde stages. Vanaf de zomer 2021 lijkt de coronasituatie in Nederland in rustiger vaarwater gekomen. Daarmee zijn ook de tekorten sterk teruggelopen.

Het actieplan richt zich op twee onderwerpen. In de eerste plaats staan voldoende stages en leerbanen centraal voor jongeren én werkenden en werkzoekenden. Naast onzekerheid over hoe de tekorten zich zullen ontwikkelen, is de kans groot dat mbo-studenten nog door corona uitgestelde stages willen inhalen in het nieuwe schooljaar 2021-2022. Die komen dan bovenop de reguliere stages en leerbanen. Daarnaast ligt de focus op de inzet van de mbo-infrastructuur voor werkenden en werkzoekenden.

In deze derde voortgangsrapportage blikken we terug op de ontwikkelingen rondom tekorten aan stages en leerbanen, de inzet van de mbo-infrastructuur voor werkenden en werkzoekenden en de inzet van SBB en het actieplan in het eerste halfjaar van 2021. En kijken we vooruit naar de tweede helft van 2021.

Terugblik

Leerbedrijven, scholen, sociale partners, sectororganisaties en SBB hebben in goede samenwerking hun creativiteit ingezet voor voldoende stages en leerbanen. SBB brengt sinds mei 2020 per sector, marktsegment en regio de stagetekorten in beeld. Met deze informatie voeren we concrete acties uit om alle studenten en leerlingen een stageplaats te bezorgen. En die concrete acties waren hard nodig. In januari, februari en maart van 2021 was de situatie voor veel mbo-studenten pittig. Naast het online lessen volgen en de sterke afname van sociale contacten, was het voor velen door de coronamaatregelen ook niet mogelijk om stage te lopen. Veel bedrijven waren dicht of hadden geen tijd of fysieke ruimte om stages te begeleiden.

SBB heeft een zeer verfijnd netwerk in Nederland, waarin op sectoraal, regionaal en lokaal niveau partijen bij elkaar kunnen worden gebracht. Door de inzet van SBB, scholen, bedrijven en regionale partners zijn er voor veel studenten toch nog stageplekken gevonden of gerealiseerd. Ook zijn alternatieven bedacht om stageperiodes via simulaties in te vullen. Regionale samenwerking met verschillende partijen is cruciaal gebleken. SBB trad op als aanjager, verbinder en meewerkend partner. Met een

In de derde voortgangsrapportage blikken we terug op de ontwikkelingen rondom tekorten aan stages en leerbanen en de inzet van SBB en het Actieplan hiervoor in het eerste halfjaar van 2021.

korte lijn naar het bedrijfsleven om nieuwe leerbedrijven te vinden en de stages en leerbanen die nog wel beschikbaar waren zo goed mogelijk te benutten. Zodoende zijn in de eerste zes maanden van 2021 ruim 27.500 gemelde stagetekorten opgelost.

Voor werkenden en werkzoekenden werd praktijkleren in het mbo onderdeel van de crisisdienstverlening vanuit de 35 regionale mobiliteitsteams. SBB is daarin als partner vertegenwoordigd. Wij ondersteunen gemeenten, UWV, scholen en bedrijven met gerichte informatie en dienstverlening. Met de website [Leerbanenmarkt.nl](https://leerbanenmarkt.nl) brengen we beschikbare leerbanen bij erkende leerbedrijven in beeld voor werkzoekenden en samenwerkingspartners.

Vooruitblik

De arbeidsmarkt lijkt, anders dan verwacht, nu sterker dan ooit tevoren. De gevreesde grote aantallen faillissementen vonden in Nederland nog niet plaats. De verwachting is dat het aantal gewerkte uren in 2021 toeneemt en in 2022 ook het aantal vacatures en banen. De UWV-arbeidsmarktprognose van augustus 2021 laat zien dat er voor 2021 en 2022 positieve vooruitzichten zijn. De economie groeit in 2021 met bijna 4%, gevolgd door ruim 3% groei in 2022. De werkloosheid loopt na het wegvallen van de steunmaatregelen slechts licht op tot 3,6% in 2022. Daarmee blijft sprake van krapte op de arbeidsmarkt ([CPB augustus raming 2021](#)). Wat dit voor effect zal hebben op de vraag naar studenten en het aanbod van stages en leerbanen, is nog ongewis. Daarom is het belangrijk dat het Actieplan stages en leerbanen wordt voortgezet.

Nog niet iedereen profiteert van de terugloop in stagetekorten of de aantrekkelijke arbeidsmarkt. Kwetsbare jongeren in Entree en niveau 2 in het mbo of leerlingen in het vmbo, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs die leren en werken combineren hebben nog te vaak moeite om een leerplaats te vinden. Werkenden met flexibele contracten en werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt blijven kwetsbaar. Juist deze groepen hebben baat bij een stage of leerbaan om via praktijkleren in het mbo een diploma, certificaat of praktijkverklaring te behalen en een baan in een kansrijke sector te krijgen of te behouden. En dat biedt kansen. We hebben in Nederland een tekort aan vakmensen. Iedereen die beschikbaar is om te werken, is hard nodig.

In het komende halfjaar blijft de focus van het actieplan liggen op voldoende stages en leerbanen voor iedereen die dat nodig heeft met het accent op sectoren waar veel werkgelegenheid en duurzaam arbeidsmarktperspectief is. Daarbij blijven we de tekorten aan stages en leerbanen actief monitoren. Enerzijds om te zorgen dat studenten kunnen leren in de praktijk en hun opleiding volledig kunnen afronden. Studenten die kwalitatieve stages in de echte beroepspraktijk hebben gevolgd stromen succesvol(ler) en duurzamer door naar de arbeidsmarkt. Anderzijds is het nu, met het tekort aan vakmensen, ook van belang om te zorgen dat we weten welke stageplaatsen niet vervuld zijn. Om te zorgen dat deze vervuld worden. Zodat er in de toekomst voldoende vakmensen zijn opgeleid.

Tegelijkertijd investeren we in het arbeidskapitaal van bedrijven door ons te richten op het om- en bijscholen van werkenden. Werknemers worden hierdoor sterker en weerbaarder én bedrijven maken zich klaar voor de toekomst. Daarnaast zal het door-groeien van medewerkers binnen het bedrijf zorgen voor ruimte voor nieuwe arbeidsplaatsen en leerbanen.

Met deze voortgangsrapportage informeren we u over het eerste halfjaar van 2021 en kijken we vooruit naar de tweede helft van 2021. Door ook in het nieuwe schooljaar samen de schouders te zetten onder het Actieplan stages en leerbanen investeren we met elkaar in een stevige leercultuur bij bedrijven en zorgen we voor voldoende vakmensen van de toekomst.

2. Tekorten in beeld

2.1 Verloop van tekorten

Sinds de start van het actieplan heeft SBB zich gefocust op het oplossen van tekorten aan stages en leerbanen. Met behulp van een reëel en actueel beeld van de tekorten uitgesplitst naar sector, regio en opleiding. Op basis waarvan er gerichte acties uitgevoerd konden worden om tekorten op te lossen.

Het goede nieuws is dat het aantal tekorten op 1 juli 2021 het laagste punt heeft bereikt sinds SBB actief de tekorten aan stages en leerbanen is gaan vastleggen. Op 1 juli waren nog 8.355 studenten op zoek naar een stage of leerbaan. Dit is aanzienlijk minder dan dat het geweest is. Op 4 januari 2021 waren bijvoorbeeld 21.013 studenten op zoek naar een plek. Deze cijfers laten meteen zien dat er veel gebeurd is én dat er veel onzeker is.

Invloed Servicedocument 5.1

Vanaf de tweede helft van februari 2021 zijn er in verschillende regio's en sectoren stages vervangen door alternatieve (praktijkgerichte) opdrachten of door inzet van een stage in een simulatieomgeving. Ook zijn er duo-stageplaatsen gerealiseerd en/of is het aantal stage-uren verminderd. Dit is mede mogelijk gemaakt door het [Servicedocument 5.1](#). Een document dat ruimte geeft aan scholen om hun onderwijs vorm te geven binnen de beperkingen die de coronacrisis met zich meebrengt. De overheid en deze partijen vertrouwen erop dat de mbo-scholen tot aan 1 februari 2022 volgens dit document het onderwijs kunnen vormgeven.

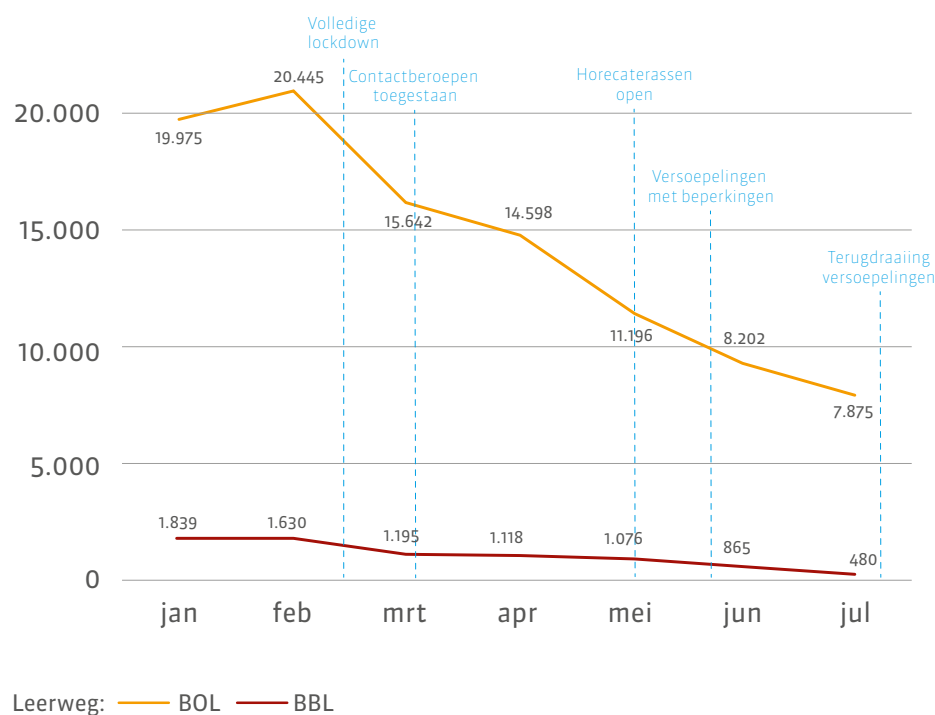
Ontwikkelingen van corona en de economie

We staan nu op een punt dat we in de ene sector zien dat de invloed van de coronacrisis nog niet weg is, zoals in de evenementenbranche, de culturele sector en voor internationaal georiënteerde opleidingen en studenten. Mogelijk krijgen we ook komend schooljaar nog te maken met tekorten door uitgestelde stages die ingehaald moeten worden. En daarnaast, in andere sectoren, zien we juist een toename van de vraag naar studenten om een stage of een leerbaan te vervullen. De verwachte werkloosheidsgolf door corona blijft vooralsnog uit. En in plaats van een verwachte toename van werklozen, zien we juist een tekort aan personeel in bepaalde sectoren op de arbeidsmarkt. De onzekerheid maakt ook dat het niet te voorspellen is wat de verdere (economische) ontwikkelingen voor de arbeidsmarkt en daarmee voor mbo-studenten zal betekenen.

2.2 Tekorten stages en leerbanen mbo-studenten in eerste helft 2021

Met name in januari en februari 2021 was het voor een aanzienlijk deel van de studenten lastig om een stage te vinden. Met acties vanuit het actieplan is gewerkt aan het terugdringen van de tekorten. Vanaf februari zien we een dalende lijn, die gepaard is gegaan met het afnemen van coronamaatregelen, de uitvoering van het Servicedocument 5.1 en de opleving van de arbeidsmarkt. Op 1 juli 2021 is er nog een tekort van 8.355 stages en leerbanen. Dit is het laagste aantal sinds SBB begonnen is met het actief registreren van de tekorten.

Ontwikkeling stagetekorten

Grafiek 2.1: Verloop tekorten van 4 januari tot en met 1 juli 2021. Bron: SBB.

Tekorten aan stages en leerbanen naar opleidingsniveau

Vergeleken met 4 januari 2021 is het aantal tekorten begin juli 2021 meer dan gehalveerd. Absoluut zijn er de meeste tekorten opgelost voor niveau 4 studenten. Procentueel zijn de tekorten voor niveau 3 studenten het meest afgenomen. Ook het aantal tekorten voor Entree en niveau 2 studenten is afgenomen, zij het procentueel minder dan voor niveau 3 en 4 studenten.

Niveau	Aantal studenten	Tekort per		Verschil	
		Schoojaar 2020-2021	04-01-2021	01-07-21	Absoluut
Entree	12.484	926	651	-275	-30%
Niveau 2	80.863	5.247	2.199	-3.048	-58%
Niveau 3	111.197	3.354	1.002	-2.352	-70%
Niveau 4	266.737	9.532	3.256	-6.276	-66%
Dossierinschrijving	35.751	1.954	1.247	-707	-36%
Totaal	507.032	21.013	8.355	-12.658	-60%

Tabel 2.2a: Totaal aantal tekorten aan stages en leerbanen naar mbo-niveau absoluut en procentueel. Meetmomenten op 4 januari en 1 juli 2021. Bron: SBB.

Voor Entree en niveau 2 studenten is het relatief moeilijker om een stage of leerbaan te vinden dan voor studenten die opleiding op niveau 3 of 4 volgen. Dit blijkt ook uit tabel 2.2b. Dit komt onder andere doordat leerbedrijven er de voorkeur aan geven voor studenten te kiezen die minder begeleiding nodig hebben en sneller zelfstandig aan de slag kunnen.

Niveau	Aantal studenten	Procentueel tekort	
	Schoojaar 2020-2021	04-01-2021	01-07-21
Entree	12.484	7%	5%
Niveau 2	80.863	6%	3%
Niveau 3	111.197	3%	1%
Niveau 4	266.737	4%	1%
Dossierinschrijving	35.751	5%	3%
Totaal	507.032	4%	2%

Tabel 2.2b: Totaal aantal tekorten aan stages en leerbanen naar mbo-niveau absoluut en procentueel t.o.v. het totaal. Meetmomenten op 4 januari en 1 juli 2021. Bron: SBB.

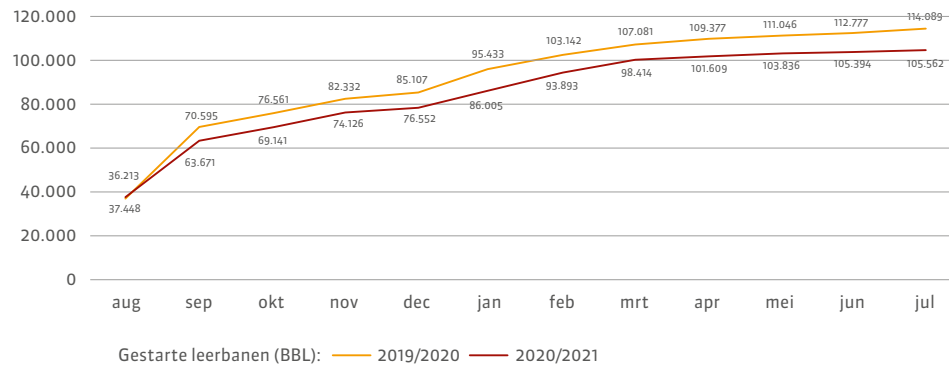
2.3 Oorzaken en analyse tekorten

Adviseurs praktijkleren van SBB hebben in samenspraak met de mbo-scholen opgehaald wat de meest voorkomende redenen zijn waarom het aantal stageplaatsen is afgenomen in het eerste en tweede kwartaal van 2021. Belangrijke redenen die gegeven zijn onder andere dat leerbedrijven geen tijd hebben voor begeleiding en er niet voldoende fysieke ruimte beschikbaar is om 1,5 afstand te kunnen houden. Daarnaast wordt benoemd dat het werk bij leerbedrijven is afgenomen of stilligt, dat er een beperkt aanbod is van stageplaatsen, zowel door corona als structureel, dat er geen begeleiding is op de werkplek vanwege drukte of thuiswerken.

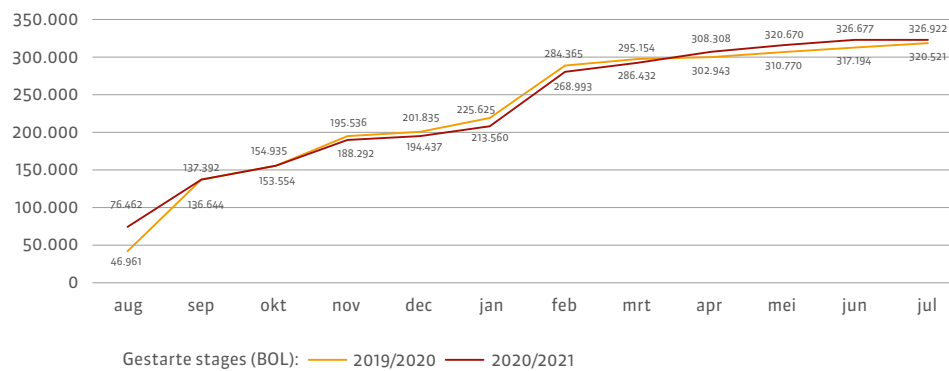
2.4 Gestarte stages en leerbanen (BPVO's)

In de eerste zes maanden van 2021 zijn er ruim 130.000 stages en een kleine 29.000 leerbanen van start gegaan. In onderstaande grafieken is te zien wat het aantal gestarte leerbanen (bbl) en stages (bol) is in de periode augustus-juli van schooljaar 2020-2021 afgezet tegen dezelfde maanden in schooljaar 2019-2020.

Gestarte leerbanen BBL

Gestarte stages BOL

Figuur 2.4: Gestarte stages (bol) en leerbanen (bbl) in augustus-juli van schooljaar 2020-2021 afgezet tegen augustus-juli van schooljaar 2019-2020. Bron: SBB/DUO.

Het aantal bbl-plekken (figuur 2.4) is het afgelopen schooljaar structureel achtergebleven bij dezelfde periode in het vorige schooljaar. Dit lijkt deels te verklaren doordat er in de horeca normaal gesproken relatief veel van bbl-plekken gebruik gemaakt wordt. De horeca heeft bovengemiddeld veel last gehad van coronamaatregelen, waardoor deze plekken dit jaar niet aangeboden konden worden. De bol-plekken gingen vanaf augustus 2020 redelijk gelijk op met 2019. In november en december 2020 bleef het aantal gestarte bol-studenten achter en dat verschil blijft bestaan in de opvolgende maanden tot februari. Vanaf februari 2021 vlakt de toename in vergelijking met het vorige schooljaar weer af. Dit komt mogelijk zowel door de ontwikkelingen in het huidige schooljaar als de start van de coronacrisis in deze periode in 2019/2020. Met de versoepelingen en de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt is er aan het einde van schooljaar 2020-2021 nog een toename te zien in het aantal gestarte stages en leerbanen.

2.5 Ontwikkeling aantal erkende leerbedrijven

SBB erkent en begeleidt leerbedrijven waar studenten, werkenden en werkzoekenden terecht kunnen voor een stage of leerbaan van goede kwaliteit. De coronacrisis en de daaraan gerelateerde maatregelen hebben direct invloed gehad op het aantal erkende leerbedrijven bij SBB en het aantal gepubliceerde (beschikbare) leerplaatsen.

Daling aantal erkende leerbedrijven

In de periode januari 2020 tot juli 2021 is het totaal aantal erkende leerbedrijven licht afgenomen van 257.963 per 1 januari 2020 tot 252.522 per 1 juli 2021. In maart 2020 brak in Nederland de coronapandemie uit waarvoor in week 11 en week 12 van 2020 verregaande maatregelen werden afgeroepen. Het thuiswerkadvies leidde ertoe dat SBB geen leerbedrijven meer bezocht en tijdelijk op afstand erkende. Dit ging gepaard met een door corona verminderde aanwas van nieuwe leerbedrijven. Vanaf maart 2020 zien we dat het aantal erkende leerbedrijven dan ook afneemt.

Met wat schommelingen waar de verschillende corona golven en de daarbij behorende maatregelen ook invloed op hebben, blijft het aantal erkende leerbedrijven achter op vergelijkbare maanden in 2019. Met de versoepelingen die eind juni 2021 aangekondigd zijn en de positieve geluiden over de ontwikkeling van de arbeidsmarkt lijkt het aantal erkende leerbedrijven weer toe te nemen.

Afname erkende leerbedrijven per sector

Gedurende de meetperiode waren er op 1 januari 2020 het meest aantal leerbedrijven (257.963) en op 1 juni 2021 het minst aantal leerbedrijven (252.039). Een afname van 2,3%. Die afname is niet bij alle sectoren terug te zien. Bij de sectoren Techniek en gebouwde omgeving en Zorg, welzijn en sport zien we juist een lichte toename van het aantal erkende leerbedrijven.

Sectorkamer	1-1-2020	1-6-2021	Vershil	%
Sector Handel	49.671	48.806	-865	-1,7%
Sector ICT en creatieve industrie	26.792	26.063	-729	-2,7%
Sector Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem	32.781	32.604	-177	-0,5%
Sector Specialistisch vakmanschap	4.853	4.691	-162	-3,3%
Sector Techniek en gebouwde omgeving	44.035	44.496	461	1,0%
Sector Voedsel, groen en gastvrijheid	63.475	61.883	-1.592	-2,5%
Sector Zakelijke dienstverlening en veiligheid	40.327	40.096	-231	-0,6%
Sector Zorg, welzijn en sport	71.314	72.401	1.087	1,5%
Totaal	257.963	252.039	-5.924	-2,3%

Tabel 2.5: ontwikkelingen leerbedrijven per sectorkamer. Bron: SBB.

2.6 Beeld per marktsegment

Per marktsegment zien we in de periode januari tot en met juni 2021 de grootste absolute dalingen bij het marktsegment Zorg (-2.757 stages en leerbanen), Gastvrijheid (-2.303 stages en leerbanen), Welzijn (-1.026 stages en leerbanen), Luchtvaart (-867 stages en leerbanen) en Winkelambacht (-556 stages en leerbanen). Percentueel zijn de dalingen groot bij de marktsegmenten Groen (69%), Kunsten en entertainment, Orde en veiligheid (63%), Office (63%) en Entree (60%).

2.7 Regionaal beeld

Tabel 2.6 laat een top 5 zien van de regio's met de grootste tekorten op 1 juli 2021. Meer dan de helft van het totale aantal geregistreerde tekorten ligt in deze vijf regio's. Door inspanningen van scholen, leerbedrijven en adviseurs van SBB zijn veel stageplekken gevonden bij nieuwe of bestaande leerbedrijven. Ook is er in deze regio's veel gebruik gemaakt van de mogelijkheden die het Servicedocument 5.1 biedt.

Regio	Tekort		Vershil	
	4-1-2021	1-7-2021	Absoluut	%
Groot- Amsterdam	4.657	1.379	-3.278	-70%
Rijnmond	3.902	1.020	-2.882	-74%
Holland Rijnland	933	850	-83	-9%
Midden-Utrecht	821	579	-242	-29%
Haaglanden	1.074	396	-678	-63%
Eindtotaal	11.387	4.224	-7.163	-63%

Tabel 2.6: Overzicht van de regio's met de grootste tekorten aan stages en leerbanen op 4 januari 2021 en op 1 juli 2021, inclusief de absolute en procentuele afname van de tekorten in de periode tussen 4 januari 2021 en 1 juli 2021.

Regionale actieplannen

In de regio's Rijnmond, Midden-Utrecht en Holland Rijnland zijn succesvolle regionale actieplannen actief. In nauwe regionale samenwerking tussen scholen, SBB, gemeenten, MKB-bedrijven en werkgeversorganisaties zijn veel plekken voor stages en leerbanen gecreëerd en gevonden. In paragraaf 3.5 is hier meer over te lezen.

Alternatieven ingezet voor tekorten voor de opleiding Luchtvaartdienstverlening

In de regio Groot-Amsterdam waren in januari 2021 nog veel tekorten bij de opleiding Luchtvaartdienstverlener. Dit is bijna volledig opgelost doordat leerbedrijven op Schiphol meer studenten hebben aangenomen, simulatiestages mogelijk gemaakt zijn bij het bedrijf Stage-air waar mensen onder andere van hun vliegengst af geholpen worden in een simulatievlucht en doordat het onderdeel gastheer/-vrouw van de opleiding is vervangen door een stage bij een coronateststraat als gastheer of -vrouw.

2.8 Sectoraal beeld

Ruim de helft van het totale aantal tekorten lag in de marktsegmenten Zorg, Welzijn, Office en Juridisch en bij Entree. In totaal stonden er 178.984 studenten ingeschreven bij mbo-opleidingen in deze segmenten. Dit is 35% van het totaal aantal ingeschreven mbo-studenten (507.032). De zorg- en welzijnsopleidingen behoren tot de mbo-opleidingen met de meeste studenten. In schooljaar 2020-2021 volgden bijna 94.000 studenten een zorg-opleiding en ruim 41.000 studenten een welzijn-opleiding. Dit verklaart mede waarom de marktsegmenten zorg- en welzijn hoog genoteerd staan in de overzichten met absolute tekorten aan stages en leerbanen.

In onderstaande tabel is zichtbaar in welke marktsegmenten de tekorten het grootst zijn.

Marktsegment	Tekort		Verschil	
	4-1-2021	1-7-2021	Absoluut	%
Zorg	4.506	1.749	-2.757	-61%
Entree	1.256	749	-507	-40%
Welzijn	1.714	688	-1.026	-60%
Office	957	605	-352	-37%
Juridisch	1.128	590	-538	-48%
Eindtotaal	9.561	4.381	-5.180	-54%

Tabel 2.8: Marktsegmenten met de grootste tekorten aan stages en leerbanen op 1 juli 2021.

In de volgende alinea's is per marktsegment met grote tekorten aan stages en leerbanen te zien voor welke opleidingen het tekort het grootst is. Hieruit blijkt dat de grote daling aan tekorten niet voor alle opleidingen geldt.

In de derde voortgangsrapportage blikken we terug op de ontwikkelingen rondom tekorten aan stages en leerbanen en de inzet van SBB en het Actieplan hiervoor in het eerste halfjaar van 2021.

2.8.1 Sector beeld Zorg en Welzijn

Er zijn ook opleidingen in de marktsegmenten Zorg en Welzijn en binnen Entree die te maken hebben met een licht toenemend tekort. Voor de opleidingen binnen Zorg en Welzijn komt dit voor een deel doordat het door drukte nog steeds moeilijk is om studenten te begeleiden, zowel in capaciteit als in fysieke ruimte. Daarnaast tonen de tekorten in deze sectoren aan dat hier een groter probleem speelt dan alleen corona-gerelateerd. Dit knelpunt is door SBB ook bestuurlijk geagendeerd bij de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De beide ministeries zijn in gesprek met vertegenwoordigers vanuit zorginstellingen en de diverse zorgbranches om een oplossing te vinden voor het gebrek aan begeleidingscapaciteit bij stages en leerbanen.

Zorg	Tekort		Verschil	
	4-1-2021	1-7-2021	Absoluut	%
Helpende Zorg en Welzijn	490	503	13	3%
Maatschappelijke Zorg (dossier)	457	464	7	2%
Mbo-Verpleegk.	176	170	-6	-4%

Tabel 2.8.1a: Top 3 van de tekorten per opleiding voor het marktsegment Zorg per 1 juli 2021 (absoluut en procentueel).

Welzijn	Tekort		Verschil	
	4-1-2021	1-7-2021	Absoluut	%
Sociaal werker	183	253	70	38%
Pedagogisch werk (dossier)	123	129	6	5%
Ped. medw. Kinderopv.	174	113	-61	-35%

Tabel 2.8.1b: Top 3 van de tekorten per opleiding voor het marktsegment Welzijn per 1 juli 2021 (absoluut en procentueel).

Ondanks de tekorten in de zorg zijn hier ook tekorten opgelost

Na het wegvallen van de stages door de beperkende RIVM-maatregelen stimuleerde leerbedrijf de Zwolse Acht de studenten om toch praktijkervaring op te doen door een nieuwe coronateststraat op de zetten die volledig werd bemand door mbo-studenten. De studenten kregen het volledige vertrouwen van het leerbedrijf en hebben een goed-geoliede teststraat geopend. Het mes sneed aan twee kanten: de studenten konden hun stage volbrengen en leverden een belangrijke bijdrage aan de bestrijding van de pandemie.

2.8.2 Beeld Entree

Voor jongeren zonder diploma van een vooropleiding in het voortgezet onderwijs biedt het mbo de Entree-opleiding. Bedoeld voor jongeren of (jong)volwassenen die iets extra's nodig hebben om mee te kunnen doen in de samenleving. Die extra aandacht biedt het mbo met de Entree-opleiding, in nauwe samenwerking met bedrijven, en waar nodig met gemeenten, RMC en (zorg-)instellingen. Het doel is dat deze jongeren doorstromen naar niveau 2 van het mbo of goed voorbereid worden op de arbeidsmarkt en het vinden van een baan. De opleiding duurt in principe één jaar en bereidt studenten voor op assisterende functies.

Meer moeite met vinden van stage of leerbaan

Uit de cijfers van SBB blijkt dat Entree studenten gemiddeld meer moeite hebben met het vinden van een stage of leerbaan dan mbo-studenten op niveau 2, 3 en 4. Wel zijn daarbij verschillen naar regio en per sector waarin de student een opleiding volgt. Dit is niet per se corona-gerelateerd en was ook voor de coronacrisis bekend bij SBB.

Bedrijven maken zich nogal eens zorgen over het niveau van zelfstandig werken, het taalniveau van de student en de extra aandacht die voor deze groep studenten nodig is. De beroepspraktijkvorming van entreestudenten vraagt om intensieve en persoonlijke begeleiding. Daar staat tegenover dat entreestudenten vaak hard werken en gemotiveerd zijn. De meeste studenten zijn dankbaar voor de geboden kansen. Ook speelt mee dat studenten uit deze doelgroep vaak alleen ondersteunende en assisterende opdrachten uitvoeren. Bijvoorbeeld doordat de student nog weinig tot geen vak- en begrippenkennis heeft. Dit vergt veel van de praktijkopleider in een leerbedrijf. Bij tekorten aan stages en leerbanen dreigt voor entreestudenten ook verdringing door mbo-studenten van niveau 2 en soms niveau 3 opleidingen, doordat deze groep studenten minder intensieve begeleiding nodig heeft.

Entree	Tekort		Verschil	
	4-1-2021	1-7-2021	Absoluut	%
Assistent dienstverlening en zorg	333	298	-35	-11%
Assistent verkoop/retail	57	186	129	226%
Entree (dossier)	98	98	0	0%

Tabel 2.8.2: Top 3 van de tekorten per opleiding voor het marktsegment Entree per 1 juli 2021 (absoluut en procentueel).

2.8.3 Sector beeld Office en Juridisch

In deze sectoren zijn de tekorten voor een deel nog aanwezig omdat het vaak stageplekken en leerbanen betreft waarvoor studenten met de huidige geldende maatregelen thuis moeten werken. Veel leerbedrijven geven aan het lastig te vinden een student op afstand te begeleiden. Wel zijn er in beide sectoren ook afnames van stagetekorten zichtbaar in de periode tussen 4 januari en 1 juli 2021. De tekorten zijn opgelost doordat er actief nieuwe leerbedrijven of nieuwe leerplaatsen bij bestaande leerbedrijven zijn geworven, doordat stageperiodes zijn uitgesteld naar een later moment en door het vervangen van stages met een alternatieve opdracht of stagesimulatie (volgens het Servicedocument 5.1).

Office	Tekort		Verschil	
	4-1-2021	1-7-2021	Absoluut	%
Medewerker (financiële) administratie	320	253	-67	-21%
Medewerker Marketing en Communicatie	104	103	-1	-1%
Medewerker evenementenorganisatie	66	73	7	11%

Tabel 2.8.3a Top 3 van de tekorten per opleiding voor het marktsegment Office per 1 juli 2021 (absoluut en procentueel).

Juridisch	Tekort		Verschil	
	4-1-2021	1-7-2021	Absoluut	%
Juridisch-administratief dienstverlener	346	331	-15	-4%
Juridisch-administratieve beroepen (dossier)	160	167	7	4%
Medewerker human resource management (HRM)	92	92	0	0

Tabel 2.8.3b: Top 3 van de tekorten per opleiding voor het marktsegment Juridisch per 1 juli 2021 (absoluut en procentueel).

Samenvatting

Het afgelopen half jaar is er veel gebeurd rondom stagetekorten. Op 1 juli 2021 zoeken nog 8.355 mbo-studenten een stage of leerbaan. Dit is het laagste aantal sinds SBB gestart is met het monitoren van de tekorten aan stages en leerbanen aan het begin van de corona-pandemie. In januari, februari en maart waren er nog grote tekorten, met een piek van meer dan 22.000 in februari. Ruim de helft van het totale aantal tekorten lag in de marktsegmenten Zorg, Welzijn, Office en Juridisch en bij Entree.

Tekorten bij de opleidingen binnen Zorg en Welzijn komen voor een deel doordat het door drukte nog steeds moeilijk is om studenten te begeleiden, zowel in capaciteit als in fysieke ruimte. Daarnaast tonen de (toenemende) tekorten in deze sector aan dat hier een groter probleem speelt dan alleen corona-gerelateerd. Dit knelpunt is door SBB ook bestuurlijk geagendeerd bij de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Ruim de helft van het totale aantal tekorten lag in de marktsegmenten Zorg, Welzijn, Office en Juridisch en bij Entree.

Ondanks de tekorten in Entree, zijn hier ook tekorten opgelost

Ondanks de horecasluiting hield het Amsterdamse Westergasterras de deuren van zijn keuken geopend voor mbo-studenten. De studenten van de Entreeopleiding Horeca kregen de kans om te koken voor de daklozenopvang en maakten hierdoor toch kans hun diploma te behalen.

Voor Entree studenten is het moeilijker een stage of leerbaan te vinden dan voor studenten die opleiding op niveau 3 of 4 volgen. Dit komt onder andere doordat leerbedrijven er de voorkeur aan geven voor studenten te kiezen die minder begeleiding nodig hebben en sneller zelfstandig aan de slag kunnen.

In de sectoren Office en Juridisch zijn de tekorten voor een deel nog aanwezig omdat het vaak stageplekken en leerbanen betreft waarvoor studenten met de huidige geldende maatregelen thuis moeten werken. Veel leerbedrijven geven aan het lastig te vinden een student op afstand te begeleiden.

3. Inzet en resultaat tekorten aan stages en leerbanen

3.1 Opgeloste tekorten

Sinds de start van het actieplan hebben leerbedrijven, onderwijsinstellingen, sociale partners, sectoren en O&O fondsen en SBB hun creativiteit ingezet om zoveel mogelijk stages en leerbanen te bieden. De onderwijsinstellingen melden welke studenten nog een plek zochten en benutten actief hun regionale netwerk. Leerbedrijven bedachten creatieve oplossingen om het werken op anderhalve meter mogelijk te maken. Adviseurs praktijkleren van SBB erkennen nieuwe leerbedrijven waar studenten een deel van de praktijkopleiding konden volgen.

SBB heeft bijgehouden hoeveel gemelde tekorten opgelost zijn en hoeveel nieuwe tekorten er door scholen zijn doorgegeven in het eerste half jaar van 2021. Mede dankzij de gezamenlijke inspanning van leerbedrijven, scholen, overige regionale en sectorale partners en SBB is het gelukt ruim 27.500 gemelde tekorten op te lossen. Tegelijkertijd heeft SBB in de periode van januari tot en met juni 2021 bijna 15.000 nieuwe tekorten bij scholen opgehaald. Per saldo was er op 1 juli 2021 nog een tekort van 8.355 stages en leerbanen (zie hoofdstuk 2).

Tekorten per sectorkamer: opgelost, nieuw en netto verschil (periode 4-1 t/m 1-7 2021)			
Sectorkamer	Tekorten opgelost	Tekorten nieuw	Netto verschil
Zorg, welzijn en sport	-8.541	4.039	-4.502
Voedsel, groen en gastvrijheid	-5.140	2.136	-3.004
Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem	-2.444	824	-1.620
Zakelijke dienstverlening en veiligheid	-4.398	3.064	-1.334
Ict en creatieve industrie	-2.202	1.615	-587
Handel	-1.532	994	-538
Entree	-1.631	1.124	-507
Techniek en gebouwde omgeving	-1.061	707	-354
Cross-over	-490	260	-230
Specialistisch vakmanschap	-126	144	18
Totaal	-27.565	14.907	-12.658

Afbeelding 3.1: Per sectorkamer het aantal opgeloste tekorten en nieuwe tekorten aan stages en leerbanen in de periode 4 januari t/m 1 juli 2021. Bron: SBB.

3.2 Nieuw erkende leerbedrijven en beschikbare leerplaatsen

In samenwerking met onderwijsinstellingen, leerbedrijven en SBB worden extra stages en leerbanen gezocht. Onder meer door actief nieuwe leerbedrijven te werven in regio's en sectoren waarvoor studenten en mbo-scholen tekorten aan stages en leerbanen melden. In de periode van januari tot en met juni 2021 zijn 8.848 nieuwe leerbedrijven erkend.

Maand	Nieuw erkende leerbedrijven
Januari	1.229
Februari	1.300
Maart	1.568
April	1.383
Mei	1.149
Juni	2.255
Totaal	8.884

Afbeelding 3.2: Nieuw erkende leerbedrijven per maand in 2021. Bron: SBB.

3.2.1 Aansluiting vraag en aanbod van stages en leerbanen

Met het herstel van de economie en het vervallen van een aantal beperkende maatregelen tegen verspreiding van het coronavirus zijn de tekorten aan stages en leerbanen sterk afgenomen. Via onder meer [Stagemarkt.nl](https://www.stagemarkt.nl) en [Leerbanenmarkt.nl](https://www.leerbanenmarkt.nl) zijn per 30 juni 2021 263.603 stages en leerbanen beschikbaar gesteld door erkende leerbedrijven, (zie bijlage 6). Het mbo is voor veel opleidingen zeer kansrijk met een grote hoeveelheid beschikbare leerplaatsen. In de sector Zorg, welzijn en sport zijn bijna 40.000 leerplaatsen door leerbedrijven beschikbaar gesteld. In de sector Voedsel, groen en gastvrijheid zijn dat er ruim 80.000 en de sector Techniek, en gebouwde omgeving biedt ruim 40.000 stages en leerbanen. Het aantal beschikbare stages en leerbanen is echter niet één op één af te zetten tegen het aantal tekorten aan stages en leerbanen in een sector of opleiding.

Allereerst is het aanbod van stages en leerbanen verspreid over verschillende opleidingen, regio's en tijdsperiodes. Soms zijn er bijvoorbeeld tekorten aan stages in de Randstad, terwijl er in het noorden of oosten van Nederland voldoende plekken beschikbaar zijn. Of andersom. Ook zijn er bepaalde perioden dat meer studenten

tegelijkertijd op stage willen. Het spreiden van stages over het schooljaar is dan een oplossing, maar dat is niet altijd mogelijk. Bijvoorbeeld als studenten eerst een stuk theoretische kennis moeten hebben, voordat zij op stage kunnen gaan.

Voor een goede match tussen student en stage of leerbaan bij een erkend leerbedrijf zijn ook de inhoud van de werkzaamheden en de begeleiding van belang. Leerbedrijven hebben soms een voorkeur voor derde of vierdejaarsstudenten in plaats van eerstejaars studenten die minder zelfstandig kunnen werken en meer begeleiding vragen.

Relatie tussen stagetekort en werkgelegenheid

Het aantal tekorten aan stages en leerbanen, houdt niet automatisch verband met de behoefte aan personeel in een sector. In de zorg is bijvoorbeeld een grote behoefte aan personeel, tegelijkertijd loopt het tekort aan stages en leerbanen in deze sector licht op. Aan de andere kant zijn er ook voorbeelden van sectoren waar wel stagemogelijkheden zijn, maar waar de kansen op de arbeidsmarkt beperkt zijn.

In de sectoren waar veel behoefte is aan personeel gaan de adviseurs van SBB in gesprek met leerbedrijven om op zoek te gaan naar mogelijkheden om studenten te kunnen plaatsen. Een van de opties die de adviseurs van SBB hebben, is het motiveren van leerbedrijven om juist wel een Entree of niveau 2 student een kans te geven als ze hier in eerste instantie niet voor open stonden. Vaak zijn er wel mogelijkheden binnen leerbedrijven, maar worden deze niet benut.

Om tijdig te kunnen anticiperen op de behoefte aan stages en leerbanen blijft SBB deze behoefte periodiek in beeld brengen bij scholen en leerbedrijven. Daarnaast bevraagt SBB in de tweede helft van 2021 de leden van marktsegmenten en sectorkamers om een beeld te krijgen van de verwachte ontwikkeling in vraag en aanbod naar stages en leerbanen. Zijn er voldoende leerplaatsen beschikbaar? Verwachten onderwijs en bedrijfsleven nieuwe tekorten of is er juist sprake van grote behoefte aan instroom van nieuwe studenten en zijn er meer leerplaatsen dan studenten. SBB brengt in beeld welke sectoren de vraag van het bedrijfsleven groter is dan het mbo kan bieden met studenten in opleiding.

3.3 Overige inzet van SBB voor voldoende stages en leerbanen

Ondersteuning van leerbedrijven bij behoud stages en leerbanen

Naast het vinden van nieuwe leerplaatsen bij nieuwe en bestaande leerbedrijven, zijn de adviseurs praktijkleren van SBB actief geweest om de geplande stages doorgang te laten vinden. Uit de specifieke vragen over corona in de BPV Monitor¹ blijkt dat de meeste geplande stages (89% van 27.365 leerbedrijven) in de eerste zes maanden van 2021 door zijn gegaan. 11% van de stages heeft niet de gehele periode geduurd die er vooraf voor stond. Hiervan is 69% tijdelijk stopgezet en grotendeels inmiddels weer hervat. De overige 31% van deze stages is voortijdig beëindigd en niet hervat.

Van de stages die wel zijn doorgegaan, heeft 16% (deels) een andere invulling gekregen. Hierbij valt te denken aan; de student heeft andere werkzaamheden uitgevoerd dan gepland (50%), de student is op een andere afdeling geplaatst (11%) of heeft digitale opdrachten uitgevoerd (30%) of nog andere redenen (32%). Het is ook mogelijk dat de stages of leerbaan is uitgevoerd waarbij meerdere van de genoemde andere invullingen relevant waren. Zoals op een andere afdeling geplaatst én andere werkzaamheden uitgevoerd. Adviseurs praktijkleren hebben leerbedrijven ondersteund bij het opleiden in de praktijk tijdens de coronacrisis met gerichte adviezen en concrete hulpmiddelen.

Gerichte wervingsacties

Verschillende succesvolle bel- en mailacties voor nieuwe leerbedrijven en actualisatie van gegevens van bestaande leerplaatsen zijn in het kader van het actieplan uitgevoerd. De wervingsacties zijn met name gericht op specifieke regio's en/of sectoren en opleidingen uitgevoerd. Daarnaast zijn leerbedrijven gebeld of via een mailroutine gevraagd om de actualiteit van de geregistreerde gegevens op MijnSBB te controleren. Bij de laatste actie hebben 13.000 leerbedrijven hun stages en leerbanen geactualiseerd. Hiermee is de actualiteit van de informatie op [Stagemarkt.nl](https://www.stagemarkt.nl) en Leerbanenmarkt verbeterd voor studenten en scholen.

Sectorale acties voor voldoende stages en leerbanen

Naast de regionale aanpak van tekorten aan stages en leerbanen zijn ook sectoraal activiteiten uitgevoerd. Zo hebben brancheorganisaties hun leden opgeroepen om ook in deze crisistijd te blijven opleiden. De verenigde werkgevers in onder meer de bouw, metaal/fme, schoonmaak, mobiliteit en zorg willen voorkomen dat bij het aantrekken van de economie tekorten aan goed opgeleid personeel ontstaan. Soms stellen

¹ Met de BPV Monitor meten beroepsopleiding en bedrijfsleven doorlopend de kwaliteit van stages en leerbanen (de zogeheten beroepspraktijkvorming of bpv) per opleiding, school en sector. Dat gebeurt door aan het einde van een bpv-periode vragen te stellen aan zowel de praktijkopleider of de contactpersoon bpv van het leerbedrijf, als de student.

opleidingsfondsen aanvullende financiering beschikbaar aan leerbedrijven die mbo-studenten opleiden. In samenwerking met SBB en brancheorganisaties zijn succesvolle acties uitgevoerd om studenten te voorzien van een stage of leerbaan.

3.4 Inzet SBB voor aanpak tekorten stages en leerbanen vmbo, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs

In het vmbo, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs maken sommige leerlingen gebruik van leerwerktrajecten of stages bij erkende leerbedrijven. Ook voor deze doelgroepen zet SBB zich met het Actieplan bij de werving van nieuwe leerbedrijven. In totaal zijn begin juli 2021 ruim 15.000 leerbedrijven erkend om op te leiden voor leerlingen uit het praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs. Ruim 5.000 erkende leerbedrijven kunnen zogenoemde leerwerktrajecten aanbieden voor leerlingen uit het vmbo.

Scholen uit het voortgezet onderwijs die tekorten hebben aan stages en leerbanen bij erkende leerbedrijven voor hun leerlingen kunnen een melding doen via het meldpunt stage of leerbaan gezocht van SBB. Regionale adviseurs praktijkleren nemen vervolgens contact op met de school om gezamenlijke acties te ondernemen.

Mede door onbekendheid van het meldpunt is slechts een beperkt aantal meldingen gedaan door scholen uit het voortgezet onderwijs. Uit een evaluatie blijkt dat de onbekendheid met de dienstverlening van SBB bij de scholen een belangrijke oorzaak is. SBB heeft met bestuurlijke vertegenwoordigers van scholen uit het voortgezet onderwijs afgesproken samen meer bekendheid te geven bij scholen aan de dienstverlening en ondersteuning van SBB bij de aanpak van tekorten aan stages en leerbanen. Daarnaast worden adviseurs van SBB gekoppeld aan (regionale) contactpersonen van de betreffende scholen om sneller zicht te krijgen op (dreigende) tekorten.

Het Actieplan heeft ons geleerd dat aandacht voor dreigende tekorten aan stages en leerbanen voor deze doelgroep nodig blijft. Hiervoor willen we samen met scholen vaker periodiek tekorten in beeld gaan brengen. Anders dan in het mbo, betreft het onderwijs meer verschillende scholen en per school kleinere aantallen leerlingen die een stage bij een erkend leerbedrijf nodig hebben. Dit maakt dat het monitoren van stagetekorten en het afspreken van gezamenlijke acties meer afstemming vraagt. Hier zal SBB het komende half jaar meer aandacht voor hebben. Bijvoorbeeld door te kijken of we bij zowel scholen als binnen SBB een duidelijker regionaal aanspreekpunt kunnen aanstellen.

Het stadhuis van de gemeente Rotterdam stond leeg, omdat de meeste ambtenaren thuiswerkten in verband met de coronapandemie. Toch kregen de mbo-studenten de kans om bij deze gemeente stage te lopen. Extra studenten werden ingezet in diverse functies, de directeur gaf zelf het goede voorbeeld door drie studenten te begeleiden in de thuiswerkperiode. De begeleiding vond plaats op afstand en bestond uit veel telefonisch contact. De kennis die de gemeente opdeed met het begeleiden op afstand deelde de gemeente Rotterdam met andere gemeenten, zodat zij ook studenten zouden gaan ontvangen.

3.5 Regionale samenwerking

Stage010

In aanvulling op het landelijke Actieplan is SBB ook aanjager van en deelnemer in regionale initiatieven. De regio Rijnmond startte in 2020 al met een Regionaal Actieplan: Stage010. Een samenwerking van meerdere mbo-scholen, de gemeente, bedrijven- en brancheorganisaties en SBB. Deze gezamenlijke inspanning heeft 974 nieuwe leerbedrijven in de regio opgeleverd en het tekort van zo'n 5.500 teruggebracht naar ongeveer 1.000.

Stagekans Utrecht

Ook in Utrecht is een regionaal actieplan gestart, Stagekans Utrecht, om de tekorten te beslechten. Dat doen zij o.a. via het platform (website) waar Utrechtse werkgevers alle informatie kunnen vinden over het bieden van stageplaatsen aan mbo-studenten in de buurt. Sinds het begin van de campagne zijn al ruim 300 plaatsen (van de 900) ingevuld. Stagekans Utrecht is een samenwerking van ROC Midden Nederland, Nimeto Utrecht, Grafisch Lyceum Utrecht, SVO Vakopleiding food, MBO Utrecht WerkgeversServicepunt Midden-Utrecht, UWV, VNO-NCW provincie Utrecht, MKB-Utrecht, Utrechtzorg, gemeente Utrecht en SBB.

Stagepact071

Stagepact071 is het regionale samenwerkingsverband tussen onderwijsinstellingen, overheid, SBB en ondernemers uit de Leidse regio en Katwijk. Doel van dit pact is het creëren van 1000 stageplaatsen voor studenten uit de regio. Eén van de initiatieven hiervoor is Stagebeurs071, een online matchingevent op 2 september jl. van student en leerbedrijf.

Belangrijke voordelen in de samenwerking waren onder andere dat de tekorten regionaal snel bij iedereen in beeld waren, op sector- en schoolniveau. Dat de beschikbare plaatsen gevonden en maximaal benut werden, dat er in gezamenlijkheid ook media-aandacht gevraagd kon worden en dat het mogelijk was maatwerk te leveren waar nodig. Leerpunten zijn ook benoemd. Deze gaan onder andere over rolverdeling en duidelijkheid over wie wat wanneer doet. In het vervolg van de samenwerking zullen de betrokken partijen hier aandacht aan besteden.

Waardering regionale samenwerking

In Rijnmond hebben de betrokken partijen de samenwerking in juni 2021 geëvalueerd. Alle partijen hebben de meerwaarde van een samenwerking ervaren en zetten deze graag voort in de toekomst. Met als doel om stagetekorten op te lossen of juist voor preventie van het ontstaan van stagetekorten.

Belangrijke voordelen in de samenwerking waren onder andere dat de tekorten regionaal snel bij iedereen in beeld waren, op sector- en schoolniveau. Dat de beschikbare plaatsen gevonden en maximaal benut werden, dat er in gezamenlijkheid ook media-aandacht gevraagd kon worden en dat het mogelijk was maatwerk te leveren waar nodig. Leerpunten zijn ook benoemd. Deze gaan onder andere over rolverdeling en duidelijkheid over wie wat wanneer doet. In het vervolg van de samenwerking zullen de betrokken partijen hier aandacht aan besteden.

“

**Adviseurs
praktijkleren hebben
leerbedrijven ondersteund bij
het opleiden in de praktijk
tijdens de coronacrisis met
gerichte adviezen en concrete
hulpmiddelen.**

3.6 Campagnes en inzet communicatie

Om de tekorten aan stages en leerbanen terug te dringen is naast interne communicatie ook ingezet op externe communicatie. Zowel landelijk als sectoraal en regionaal.

3.6.1 Ideas on Stage

Ondanks de beperkende maatregelen van het kabinet zijn veel leerbedrijven er toch in geslaagd om alternatieve stages te creëren. In de Ideas on Stage campagne werden bedrijven opgeroepen hun alternatieve stage invulling in te dienen. Hieruit zijn acht inspirerende voorbeelden genomineerd die letterlijk en figuurlijk op een podium werden gezet. Van de acht leerbedrijven zijn filmpjes en foto's gemaakt om andere bedrijven te inspireren. Tijdens het Ambassadeurs Gala op 17 mei is het winnende bedrijf van de Ideas on Stage campagne bekend gemaakt.

3.6.2 Vervolgcampagne (18 mei – 9 juni)

Aansluitend startte de landelijke vervolgcampagne. Deze bestond uit een online deel, pers & pr inzet en een mailing naar ruim 190.000 leerbedrijven met de oproep om hun stageplaatsen te actualiseren. In het online deel is getarget en betaald via de SBB social mediakanalen ingestoken op:

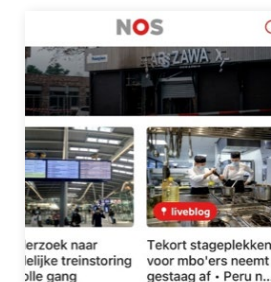
- Het inspireren van (potentiële leer) bedrijven om leerbedrijf te worden (van 18 mei tot en met 25 mei).
- En een activatie deel. Hierin werd heel gericht getarget op de sectoren en/regio's met stagetekorten. Met als doel om de (leer)bedrijven te motiveren en activeren om juist hiervoor stageplekken aan te bieden.
- In de campagne is gebruikt gemaakt van het beeldmateriaal (foto en video) van de Ideas on Stage campagne waarin de acht genomineerde leerbedrijven 'model' stonden.

Resultaat

In totaal heeft de campagne 800.000 mensen bereikt met een weergave (bekeken berichten) van 1.700.000 op Facebook, Instagram en LinkedIn. Met name het persbericht met de nieuwe stage- en leerbanen cijfers dat 1 juni is uitgegaan heeft veel publiciteit opgeleverd. In totaal is dit persbericht in 35 online artikelen opgenomen met een online bereik van 223.000 (exclusief radio en tv). Daarnaast heeft de directievoorzitter van SBB, Hannie Vlug, die ochtend naar aanleiding van dit persbericht een kort interview gegeven op BNR Nieuwsradio en is het bericht door enkele andere landelijke media opgepakt zoals Radio 1 journaal, Goedemorgen NL, NPO Radio 4, NOS, AD en Telegraaf.

De mailing die vanaf 3 juni is uitgezet naar ruim 190.000 leerbedrijven heeft het ook goed gedaan: meer dan 13.000 leerbedrijven hebben ingelogd op MijnSBB om hun leerplaatsen te actualiseren.

3.7 Financiële ondersteuning leerbedrijven met leerbanen

De minister van OCW heeft SBB gevraagd om in het licht van de motie Wiersma/Bruins te kijken naar de behoefte aan extra financiële ondersteuning bij het verzorgen van leerbanen voor de vanwege Corona meest getroffen sectoren. Voor voldoende aanbod van leerbanen adviseerden beroepsonderwijs en bedrijfsleven in SBB verband het ministerie van OCW om het budget voor de subsidieregeling praktijkleren op peil te houden en mee te laten groeien met een toename van het aantal studenten. Het kabinet heeft vanuit het nationaal programma onderwijs het budget voor de subsidie praktijkleren voor leerbedrijven verhoogd voor de jaren 2021 en 2022. Extra steun voor sectoren is gerealiseerd met het tweede steun- en herstelpakket van het voorjaar van 2020. Het ministerie van SZW werkt daarnaast aan een subsidieregeling Praktijkleren in de derde leerweg voor leerbedrijven die een stage of leerbaan realiseren voor werkzoekenden en met werkloosheid bedreigde werknemers. Diverse bracheorganisaties en sectorale opleidingsfondsen stimuleren met eigen bijdragen voor aangesloten bedrijven de om- en bijscholing van werknemers en het beschikbaar stellen van leerbanen. SBB brengt de mogelijkheden voor financiële ondersteuning voor het aanbieden van stages en leerbanen onder de aandacht bij leerbedrijven.

Samenvatting

Dankzij de gezamenlijke inspanning van leerbedrijven, scholen, overige regionale en sectorale partners en SBB is het gelukt om in de periode 1 januari tot 30 juni 2021 ruim 27.500 gemelde tekorten op te lossen. Met name de intensieve samenwerking tussen SBB en scholen, campagnes, gerichte wervingsacties voor leerbedrijven en leerplaatsen en regionale samenwerking tussen meerdere partijen blijken van belang te zijn om tekorten aan stages en leerbanen terug te dringen. Deze acties hebben er onder andere toe geleid dat er 8.884 nieuwe leerbedrijven zijn erkend, er meerdere stageplaatsen per leerbedrijf beschikbaar zijn gesteld en dat er meerdere studenten samen één leerplaats konden vervullen.

“

Ondanks de beperkende maatregelen van het kabinet zijn veel leerbedrijven er toch in geslaagd om alternatieve stages te creëren.

4. Inzet voor werkenden en werkzoekenden

Het kabinet heeft in de verschillende steun- en herstelpakketten middelen beschikbaar gesteld voor de crisisaanpak mobiliteit. Mensen krijgen dichtbij en ongeacht of en welke uitkering ze hebben, passende dienstverlening die bestaat uit extra begeleiding en waar nodig loopbaanadvies, (om)scholing en hulp bij schulden. Begin 2021 tekenden onder andere de rijksoverheid, gemeenten, UWV, SBB, werkgeverorganisaties, vakbonden en onderwijsinstellingen een intentieverklaring crisisdienstverlening. Inmiddels heeft elke arbeidsmarktregio een regionaal mobiliteitsteam. Deze teams ondersteunen werkzoekenden en werknemers en hebben budget om opleidingen in te kopen bij mbo-scholen.

4.1 Impuls praktijkleren in het mbo

Onderdeel van het steun- en herstelpakket is een impuls voor praktijkleren in het mbo. Hiervoor is 63 miljoen euro geoordeeld. De middelen zijn bedoeld voor om- en bijscholing naar nieuw werk, in de derde leerweg, leidend tot een mbo-diploma, mbo-certificaat of praktijkverklaring. Onder regie van de centrumgemeente maken gemeenten, UWV, werkgeversorganisaties en vakbonden afspraken over de besteding van de middelen en het te realiseren opleidingsaanbod.

Inmiddels is duidelijk geworden dat de coronacrisis de arbeidsmarkt minder hard raakt dan gevreesd. Het aantal werklozen door de crisis is minder hoog dan verwacht, faillissementen blijven voorsnog uit. Tegelijkertijd groeit het aantal kansberoepen. In plaats van een tekort aan werkgelegenheid krijgen veel bedrijven hun (mbo-) vacatures niet vervuld.

Toch staan er nog groepen aan de kant, met name de jeugdwerklozen of mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Er zijn middelen, klaar om benut te worden voor om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden. Voldoende aanleiding om gebruik te maken van deze *window of opportunity* en om- en bijscholing via het mbo voor werkenden en werkzoekenden van de grond te krijgen. Want de samenwerking met landelijke, regionale en lokale overheden en werkgevers- en werknemersorganisaties is een belangrijke eerste stap naar een duurzame aanpak van een leven lang ontwikkelen in elke regio.

SBB heeft in samenwerking met de landelijke en regionale partijen de afgelopen periode gewerkt aan het informeren, aanjagen en aanzetten tot actie om praktijkleren in het mbo van de grond te krijgen. Ook is de eigen organisatie toegerust om de dienstverlening aan te kunnen bieden. In de komende paragrafen kijken we terug naar wat er ontwikkeld en gedaan is en vooruit naar de focus die we voor de tweede helft van 2021 hebben.

“De tekorten in de zorg zijn groot. Dat blijft nog wel even zo. In coronatijd en door de aanhoudende drukte is het voor instellingen en werkgevers lastig om plekken voor bbl-trajecten beschikbaar te stellen”, vertelt Hanneke Scherjon, bedrijfsadviseur bij het UWV in Leeuwarden. “Vooral de gewenste intensieve begeleiding zit daarbij in de weg. Wij hebben het omgedraaid: we laten mensen eerst een certificaat halen, waardoor ze alvast wat in handen hebben.”

Assisteren Zorg & Welzijn is een traject dat UWV uitvoert met ROC Friese Poort en de gemeente Leeuwarden. In

een groep van 15 leren deelnemers om mensen te helpen bij ADL, met eten, wassen en kleding aan- en uitdoen. Dat leren ze via simulatie in de klas bij ROC Friese Poort. Deelnemers staan ingeschreven bij het UWV of de gemeente, hebben affiniteit met ouderenzorg en geen startkwalificatie in de zorg. De animo voor werk in de zorg is groot. UWV en gemeente doen de voorselectie en samen met ROC Friese Poort wordt de motivatie van de deelnemer gescreend.

Met dit traject, gefinancierd door Fryslân Werkt! / Perspectief op Werk, is de bedoeling dat mensen

een voorsprong hebben, daarmee voor werkgevers aantrekkelijker zijn en sneller aan de slag kunnen. Een deelnemer doet bijvoorbeeld vrijwilligerswerk in de zorg en heeft met dit traject bij een werkgever een streepje voor. “We hopen zo ook meer werkgevers te motiveren om wél plekken beschikbaar te stellen.” Zodra het eerste traject is afgerond wordt er geëvalueerd: zijn mensen inderdaad via deze constructie aan het werk geraakt of wellicht gaan doorleren op niveau 2? “Mogelijk voor herhaling vatbaar!”

4.2 SBB dienstverlening landelijk en regionaal

SBB ondersteunt zowel landelijk als regionaal, informatie over praktijkleren in het mbo, de regionale arbeidsmarkt, het werven van leerbanen en het ontwikkelen van mbo-certificaten. De dienstverlening voor praktijkleren in het mbo voor werkenden en werkzoekenden is voor SBB nieuw. SBB heeft daarom zowel intern en extern actie ondernomen om de dienstverlening in te richten. Zo zijn veertig nieuwe collega's aangenomen en geschoold om aan de slag te gaan in het sociale domein.

4.3 Hoe ondersteunt SBB de implementatie van praktijkleren in het mbo landelijk?

SBB maakt deel uit van de stuurgroep en werkgroep mobiliteit en de stuurgroep en werkgroep praktijkleren in het mbo. Daarbij heeft SBB als samenwerkingspartner actief meegedacht bij het ontwikkelen van beleid, ondersteunt bij het informeren en activeren van partijen en mee ontwikkeld aan handige tools.

Zo hebben de Programmaraad, Kennispunt Leven Lang Ontwikkelen en SBB in afstemming met de ministeries van OCW en SZW de rollen en taken van de gemeente/UWV, werkgevers, school, etc.) beschreven en overzichtelijk ondergebracht in het [processtappenplan 'samenwerken op praktijkleren in het mbo'](#). Ook hebben we de argumenten om in gesprek te gaan over de meerwaarde van praktijkleren in het mbo op een rijtje gezet en verwerkt tot de factsheet 'meerwaarde praktijkleren in het mbo voor werkenden en werkzoekenden. Voor de regionale mobiliteitsteams is de handreiking [Scholing via praktijkleren in het mbo](#) gemaakt.

Het aantal werklozen door de crisis is minder hoog dan verwacht, faillissementen blijven voorsnog uit. Tegelijkertijd groeit het aantal kansberoepen.

Om inzichtelijk te maken welke middelen vanuit de tijdelijke maatregelen crisisdienstverlening COVID-19 voor welke doelgroep beschikbaar zijn is er de checklist middelen doelgroep praktijkleren in het mbo. Al eerder maakte SBB samen met VNO-NCW de digitale flyer 'opleiden in het mbo' voor werkgevers. Deze kreeg onlangs een update en uitgebreid met een flyer voor 'werkenden en werkzoekenden'.

In samenwerking met het UWV, de MBO Raad en NRTO maakte SBB voor de regionale mobiliteitsteams de [inspiratiekaart bij- en omscholing via het mbo voor kansrijke beroepen \(s-bb.nl\)](#). Ook heeft SBB de dienstverlening ten behoeve van praktijkleren in het mbo beschreven in instrumentengids EVA van VNG en UWV, zodat het voor klantmanagers direct duidelijk is, wanneer ze de dienstverlening van SBB in kunnen zetten.

Samen met de Programmaraad heeft SBB in april tijdens het online 'Ontwikkeling Telt Festival' een presentatie gegeven. Een driedaags online festival waar in gesprek wordt hoe iedere volwassene in Nederland over voldoende basisvaardigheden beschikt om zelfstandig mee te kunnen doen in onze maatschappij en zich een leven lang kan blijven ontwikkelen. De bezoeker van het festival werd aan de hand van drie klantreizen meegenomen in de drie mbo-opleidingsmogelijkheden om dit te realiseren.

4.3.1 Interne acties t.b.v. werkenden en werkzoekenden

Om stages en leerbanen te werven voor volwassenen is een speciaal team van adviseurs praktijkleren (adviseurs actieplan) benoemd om de coördinatie voor de werving van leerbanen voor werkenden en werkzoekenden te organiseren. Omdat dit voor SBB een nieuwe dienstverlening is, is voor deze groep collega's een intern opleidingstraject opgezet met aandacht voor intervisie en kennisdeling. Daarnaast zijn er verschillende interne tools uitgerold: o.a. een processtappenschema, vlogs, tweewekelijkse vragenuurtjes, 'summerschool', kennissessies en een intern webinar.

Ook zijn een aantal processen, systemen en instrumenten van SBB ontwikkeld ten behoeve van de dienstverlening voor werkenden en werkzoekenden. Voor werkgevers is 'Mijn SBB' aangepast zodat zij kunnen aangeven dat zij leerbanen hebben voor nieuwe medewerkers die via praktijkleren in het mbo bij- en omgeschoold willen worden. Ook leerbanenmarkt en het meldpunt Leerbaan-gezocht.nl zijn aangepast ten behoeve van dienstverlening voor werkenden en werkzoekenden. Het Praktijkkloket is uitgebreid zodat scholen hier hun praktijkverklaringen in kunnen registreren en uitdraaien.

4.4 Wat gebeurt er in de regio's?

Op regionaal niveau draagt SBB bij aan de planvorming door informatie over kansrijke sectoren en leerbanen in de regio aan te leveren, in samenwerking met UWV. Verder geeft SBB advies over de mogelijkheden voor kortdurende om- en bijscholing in de derde leerweg. SBB laat met [leerbanenmarkt.nl](https://www.leerbanenmarkt.nl) zien welke leerbanen in de regio beschikbaar zijn. Een tekort aan leerbanen kan gemeld worden via het meldpunt stage en leerbanentekort. SBB draagt in de uitvoering van de dienstverlening concreet bij aan de regionale mobiliteitsaanpak door:

1. Participatie in de 35 regionale mobiliteitsteam
2. Bieden van inzicht in leermogelijkheden bij erkende leerbedrijven, met onder meer [Leerbanenmarkt.nl](https://www.leerbanenmarkt.nl).
3. Helpen bij het werven van nieuwe stages en leerbanen, na melding via het meldpunt stage-leerbanentekort
4. Ondersteunen bij het ontwikkelen van nieuwe mbo-certificaten voor kansrijke sectoren en informatie geven over bestaande mbo-certificaten.
5. Informeren van leerbedrijven en scholen over bestaande opties om via werken en praktijkleren een mbo-diploma, mbo-certificaat of praktijkverklaring te behalen.
6. Informeren over kansrijke sectoren met feiten en cijfers over de arbeidsmarkt en beroepen, onder andere door een regionale versie van de inspiratiekaart om- en bijscholing via het mbo.

Mbo-certificaat voor meewerken in de productie

Om volwassenen op te leiden voor een toekomst in de productie, hebben Randstad en private opleider Technicom de handen ineengeslagen. Het daarvoor bestemde opleidingstraject voor het mbo-certificaat, 'Meewerken in de productie', is inmiddels afgerond.

De opleiding resulteert in het behalen van een erkend mbo-certificaat in de operatorfunctie. Zo'n certificaat zorgt voor een grote werkzekerheid voor de werknemer en is voor de werkgever een bevestiging dat de werknemer de benodigde vaardigheden onder de knie heeft.

Dennis Vollebregt, commercieel directeur bij Technicom, ziet een grote vraag naar gecertificeerde operators in de productie: "SBB heeft ons uitgedaagd om te kijken naar de vraag op de markt. Zij hebben ons gefaciliteerd in het ontwikkelen van een erkende certificatroutte. We werken daarnaast nauw samen met adviseurs van SBB: bedrijven moeten immers wel erkend zijn." Samenwerking tussen opleiders, bedrijven en regionale mobiliteitsteams is de sleutel tot succes.

Voor productiemedewerkers biedt het certificaat van Technicom een uitkomst. Het certificaat is een voorbeeld van een derde leerwegtraject, dat maatwerk biedt voor werkenden die hun positie op de arbeidsmarkt willen verbeteren. "Medewerkers in de productie hebben vaak een gigantisch cv, omdat zij meestal werkzaam zijn als uitzendkracht. Ze komen binnen bij een bedrijf en moeten vaak vroegtijdig vertrekken, omdat ze te maken hebben met seizoensgebonden arbeid. Er ontbreekt erkenning dat ze vakspecialist zijn.

4.5 Aanpak jeugdwerkloosheid

Jongeren hebben misschien wel het meest last van de coronacrisis. Ruim 7% van de jongeren tussen 18-25 jaar is werkloos (peiling augustus, CBS). Hoewel jongeren goed kunnen herstellen van kortdurende werkloosheid, is het belangrijk om langdurige werkloosheid te voorkomen. De betrokken partijen hebben op 6 juli jl. de verklaring “Samenwerken in de aanpak jeugdwerkloosheid” ondertekend met afspraken over een gezamenlijke agenda. De aanpak jeugdwerkloosheid maakt onderdeel uit van de crisisdienstverlening.

SBB zet bij de aanpak jeugdwerkloosheid in op zowel dienstverlening voor initiële studenten als voor jongeren die werkloos zijn geworden of dreigen te worden. Bij de groep initiële studenten gaat het om jongeren die ingeschreven staan bij het bekostigd onderwijs (mbo en PRO/VSO) en die een stage of leerbaan nodig hebben voor hun opleiding. Ook voor doorleren in het mbo via bol en bbl is het van belang dat er voldoende stage en leerbanen zijn.

Wanneer duidelijk is dat een student na uitval of uitstroom op de arbeidsmarkt is aangewezen, kan met een sluitende aanpak ingezet worden op een soepele overgang van school naar werk. Praktijkleren in het mbo kan een eerste stap terug naar school zijn, of zorgen dat een jongere na het verlaten van de opleiding of bij werkloosheid omgeschoold wordt naar een kansrijk beroep. Om de mogelijkheden hiervan goed op het netvlies van de regionale mobiliteitsteams te krijgen, neemt SBB deel aan regionale werktafels. Ook maakt SBB in samenwerking met Ingrado de handreiking ‘Soepele overgang van school naar werk’.

66

Praktijkleren in het mbo kan een eerste stap terug naar school zijn, of zorgen dat een jongere na het verlaten van de opleiding of bij werkloosheid omgeschoold wordt naar een kansrijk beroep.

4.6 Ontwikkelingen mbo-certificaten en praktijkverklaringen

Vanuit het actieplan stages en leerbanen wordt extra capaciteit ingezet voor een uitbreiding van het aantal mbo-certificaten voor arbeidsmarktrelevante onderdelen van beroepsopleidingen. Met deze extra inzet kunnen, voor sectoren en branches waar op dit moment de vraag naar bij- en omscholing het grootst is, versneld certificaten worden opgeleverd, die door mbo-instellingen te benutten zijn voor bij- en omscholingstrajecten van werkenden en werkzoekenden. Op 1 juli 2021 zijn 40 beroepsgerichte mbo-certificaten beschikbaar. Daarnaast zijn 20 mbo-certificaten gebaseerd op keuzedelen in ontwikkeling. Informatie over het aantal studenten dat een mbo-opleiding volgt met als doel het behalen van een mbo-certificaat zijn nog niet beschikbaar bij SBB.

Werkenden en werkzoekenden kunnen via praktijkleren in het mbo een diploma, certificaat of praktijkverklaring behalen. De praktijkverklaring wordt met name ingezet voor doelgroepen waarvoor het nog niet mogelijk is een heel diploma of certificaat te behalen. Bijvoorbeeld voor werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt. In de periode van 1 januari tot en met 30 juni 2021 zijn 412 praktijkverklaringen door onderwijsinstellingen uitgedraaid bij het door SBB gefaciliteerde mbo-praktijkkloket.

Praktijkverklaring als opstap naar werk bij DAF

Al meer dan 10 jaar bestaat het samenwerkingsverband tussen toeleidingsbedrijf Ergon en Paccar Parts, het onderdelenbedrijf van DAF. Peter Wijbenga is werkcenterleider van Ergon en supervisor bij DAF Paccar, de organisatie waar Ergon met inmiddels 300 medewerkers gedetacheerd is. “Daar runnen we vier afdelingen met verpakkingswerkzaamheden als kleine en grote inpak, folie, afplak en omsnoering.” Voor DAF betekent dat een kortere doorlooptijd van het verpakkingsproces en kostenbesparing, voor de mensen die bij Ergon werken een mogelijkheid voor een plek in een reguliere setting.

Via het project Maatwerk Praktijkleren hebben inmiddels tien kandidaten hun praktijkverklaring behaald, voor nog een kleine tien staat dat binnenkort te gebeuren. Het project vormt een onderdeel van De Achthonderd, een regionaal programma dat 800 mensen via een kwalificatie betere kansen op de arbeidsmarkt wil bieden. “We melden de mensen aan bij het Summa College. In de loop van de tijd weten we steeds beter wie kans van slagen heeft in het praktijklerentraject. Daar passen we de selectie op aan”, vertelt Peter.

Kandidaten werken drie tot vier maanden aan verschillende onderdelen van het productieproces. Waar nodig springen taalcoaches van het bureau Werkvloertaal bij met taallessen, bijvoorbeeld voor vergunninghouders. Summa is betrokken bij meting van de leerbaarheid en toetst het geleerde tussentijds en aan het eind aan de hand van criteria, voor de praktijkverklaring wordt afgegeven. “Praktijkleren doe je op de werkvloer”, zegt Peter. “Met deze bagage is doorleren in de bbl zeker een optie. Vaak geven werknemers de voorkeur aan uitstroom naar regulier werk”. Trots: “Meerdere mensen zijn al geplaatst bij DAF!”

Majd Awad (22) is een aantal jaren geleden met zijn familie uit Syrië naar Nederland gevlucht. Met een verblijfsvergunning komt hij in Veldhoven terecht. Majd krijgt hulp van de gemeente om zijn leven op de rit te zetten. Via De Achthonderd komt hij terecht bij Ergon/ Paccar Parts, het onderdelenbedrijf van DAF, waar hij onder meer onderdelen in – en uitpakt. Naast zijn werk volgt hij een inburgeringscursus; bij elkaar een pittige inspanning. Inmiddels hoort Majd tot de eerste lichter werknemers die hun praktijkverklaring hebben gehaald. Even overweegt hij een bbl-opleiding logistiek; uiteindelijk kiest hij toch voor een baan bij DAF.

Samenvatting

Vanuit de crisisdienstverlening voor werkenden en werkzoekenden is Praktijkleren in het mbo een belangrijk instrument om werkenden en werkzoekenden om- of bij te scholen naar kansrijke sectoren. De combinatie van leren en werken in het mbo, vergroot de inzetbaarheid van kandidaten en helpt werkgevers snel aan gekwalificeerd personeel.

SBB heeft samen met de partners gewerkt aan een landelijke en regionale infrastructuur om Praktijkleren in het mbo te benutten. Hiervoor zijn verschillende hulpmiddelen ontwikkeld en is geïnvesteerd in informeren en activeren van betrokken partijen. Ook heeft SBB de eigen dienstverlening voor werkenden en werkzoekenden vormgegeven. Dit door nieuwe medewerkers aan te nemen, te investeren in scholing van de medewerkers, maar ook door het aanpassen van de dienstverlening aan scholen en werkgevers, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van het meldpunt leerbaan-gezocht en aanpassingen in MijnSBB en Leerbanenmarkt.

5. Aanpak tekorten tweede helft 2021

In 2021 blijven we vanuit het Actieplan inzetten op voldoende stages en leerbanen voor mbo-studenten, leerlingen uit het vmbo, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs en werkenden en werkzoekenden die willen praktijkleren in het mbo.

Nog niet alles is helder, maar wel duidelijk is dat er groepen blijven die de aandacht vragen. Het komende half jaar zet het Actieplan zich in om goed in beeld te krijgen welke (doel)groepen nog problemen ondervinden bij het vinden van een stage of leerbaan en daarmee blijvend aandacht vragen. Ook hier legt het Actieplan de tweede helft van 2021 de focus op specifieke groepen die wél werkloos zijn geworden (gebleven) door de coronacrisis. Dat doen we via de volgende stappen:

Behoeftte aan stages en leerbanen (inclusief tekorten) in beeld brengen

Onze adviseurs praktijkleren blijven op reguliere basis in contact met de onderwijsinstellingen over de situatie per beroepsopleiding in de regio. Samen met de onderwijsinstellingen en bedrijfsleven analyseert SBB de behoefte aan stages en leerbanen en voert regionaal en sectoraal gezamenlijk acties uit om voldoende leerplaatsen beschikbaar te hebben. Nu de arbeidsmarkt zich herstelt en er meer mogelijkheden zijn voor stages en leerbanen is het mogelijk meer vooruit te kijken en preventief te handelen.

Gerichte aanpak van tekorten in regio's en sectoren

Op basis van de behoefte aan stages en leerbanen zoeken we nieuwe mogelijkheden bij bestaande leerbedrijven of werven we nieuwe leerbedrijven.

Inzet creatieve oplossingen voor extra stages en leerbanen

De inzet van innovatieve oplossingen biedt een oplossing voor tekorten. We delen regionale, sectorale en landelijke initiatieven die succesvol zorgen voor extra stages en leerbanen. Voorbeelden worden actief gedeeld met beroepsonderwijs en bedrijfsleven om van te leren en aan te moedigen om de succesfactoren te vertalen naar de eigen uitdagingen.

Aandacht voor kwetsbare jongeren

Kwetsbare jongeren lopen meer risico de dupe te worden van een tekort aan stages en leerbanen. Het gaat daarbij om studenten met een extra ondersteuningsbehoefte, Entree-studenten of leerlingen uit het vmbo, praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs. Voor hen zetten we ons in om voldoende plaatsen te werven bij erkende leerbedrijven. Adviseurs praktijkleren van SBB adviseren erkende leerbedrijven bij het begeleiden van kwetsbare jongeren en bieden praktische hulpmiddelen voor praktijkopleiders.

Actuele arbeidsmarktinformatie

De beschikbare arbeidsmarktinformatie actualiseren we op basis van nieuwe inzichten over de beschikbaarheid van stages en leerbanen. De informatie delen we bovendien op bijvoorbeeld Kans op werk, zodat jong en oud een weloverwogen keuze kan maken voor een opleiding, dan wel om- of bijscholing.

Inzet van communicatie - Najaarscampagne

Begin november wordt een nieuwe landelijke campagne opgezet. De insteek hiervan is het imago en belang van mbo'ers in onze economie. Veel mbo'ers zijn werkzaam in cruciale beroepen maar ook in beroepen die in corona tijd lange tijd dicht moesten. Zoals de horeca, kappers, entertainment en leisure. Sectoren waar bedrijven juist op dit moment kampen met personeelstekorten. De overkoepelende boodschap van de campagne is om het belang van de mbo'ers in onze economie te onderstrepen en op te roepen om nu te investeren in vakmensen van de toekomst. Vervolgens wordt de campagne ingestoken op stagetekorten maar dan heel gericht sectoraal en/of regionaal. De campagne wordt verder gericht op bijvoorbeeld kansen voor eerstejaars studenten, Entree-studenten of leerlingen uit het vmbo, praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs die vaker moeite hebben om een passende stage of leerbaan te vinden. Daar waar mogelijk ook gericht op opleidingen en regio. Zoals bijvoorbeeld 'Maak plek voor een eerstejaars ICT-student (in Amsterdam). Een sector waar vaak de voorkeur uitgaat naar een HBO student, ten koste van een mbo-ICT student.

“

De overkoepelende boodschap van de campagne is om het belang van de mbo'ers in onze economie te onderstrepen en op te roepen om nu te investeren in vakmensen van de toekomst.

5.1 Aanpak praktijkleren in het mbo tweede helft 2021

Na een fase van organiseren, informeren en aanjagen is de tijd van implementatie aangebroken voor praktijkleren in het mbo. Doordat er in de crisis gelukkig minder mensen werkloos zijn geraakt dan verwacht en de werkgelegenheid recent enorm aantrekt zijn de kandidaten voor om- en bijscholing moeilijk te vinden. Terwijl juist nu steeds meer bedrijven grote behoefte hebben aan instroom van medewerkers. Toch staan er nog groepen aan de kant, met name de jeugdwerklozen of mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Praktijkleren in het mbo is bij uitstek een instrument om deze doelgroepen om- of bij te scholen naar de kansrijke sectoren. Zodat ze een grotere kans hebben om ook in de toekomst duurzaam op de arbeidsmarkt inzetbaar te blijven. Voor de tweede helft van 2021 heeft SBB daarom de volgende focus:

1. Om- en bijscholing via het mbo inzetten om de inzetbaarheid van kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt te vergroten zodat leerbedrijven kunnen beschikken over voldoende vakkrachten. Hiervoor benut SBB de contacten met onderwijs, werkgevers en sociaal domein in de regio. In het afgelopen jaar is er een belangrijke basis gelegd voor intensievere samenwerking.
2. Versterken van de arbeidsmarktpositie van werkenden zodat zij door middel van praktijkleren in het mbo opgeleid worden voor veranderde taken en functies in het bedrijf. Adviseurs praktijkleren informeren leerbedrijven over de mogelijkheden die praktijkleren biedt voor potentiële kandidaten voor om- en bijscholing in het bedrijf. Ook ondersteunt en adviseert SBB de leerbedrijven met het beschikbaar stellen van leerbanen en de uitvoering van de begeleiding bij praktijkleren in het mbo. Voor een passend aanbod van opleidingen voor om- en bijscholing worden leerbedrijven in contact gebracht met onderwijsinstellingen.

Door in te zetten op om- en bijscholing van zittend personeel ontstaat er ruimte in het bedrijf voor mensen die doorgroeien naar de functies die daarmee vacant komen. De doorstromers creëren plekken voor andere doelgroepen zoals bijvoorbeeld jeugdwerklozen. De inzet op werkenden vanuit de doelstelling van het actieplan sluit naadloos aan op wat SBB wil bereiken met een Leven lang ontwikkelen.

5.2 Bidbook en Position Paper SBB

De inzet op praktijkleren in het mbo vanuit het actieplan vormt de eerste stap voor het realiseren van doelen in de strategische pijler 'Klaar voor de Toekomst', waar ook een leven lang ontwikkelen onderdeel van uitmaakt. Met de positionpaper 'De kracht van praktijkleren in het mbo' brachten onderwijs en bedrijfsleven begin 2020 in kaart wat

er de komende jaren moet gebeuren om met elkaar te zorgen dat mbo-vakmensen meedoen en blijven meedoen. Daaruit volgt het bidbook dat SBB begin september 2021 naar buiten heeft gebracht.

In dit bidbook staat wat nodig is om deze en aanvullende dienstverlening voor werkenden en werkzoekenden structureel te behouden, juist ook voor de periode na de coronacrisis. Verenigd in SBB zien onderwijs en bedrijfsleven kansen om veel meer mensen de 'snelweg' op te helpen (en te houden) dan we nu al doen, zoals door het verbinden van goedlopende, maar nog losstaande initiatieven.

Het realiseren van deze ambitie vergt ook inzet van scholen, sociale partners en de overheid, waarmee SBB op zowel landelijk niveau als in de regio samenwerkt. Binnen die infrastructuur neemt SBB, gezien haar wettelijke taken, een natuurlijke positie in. Door met elkaar de schouders te zetten onder een leven lang ontwikkelen helpt SBB werkend Nederland aan een kansrijke toekomst. De rol van het mbo voor voldoende vakmensen en een leven lang ontwikkelen is belangrijk.

Samenvatting

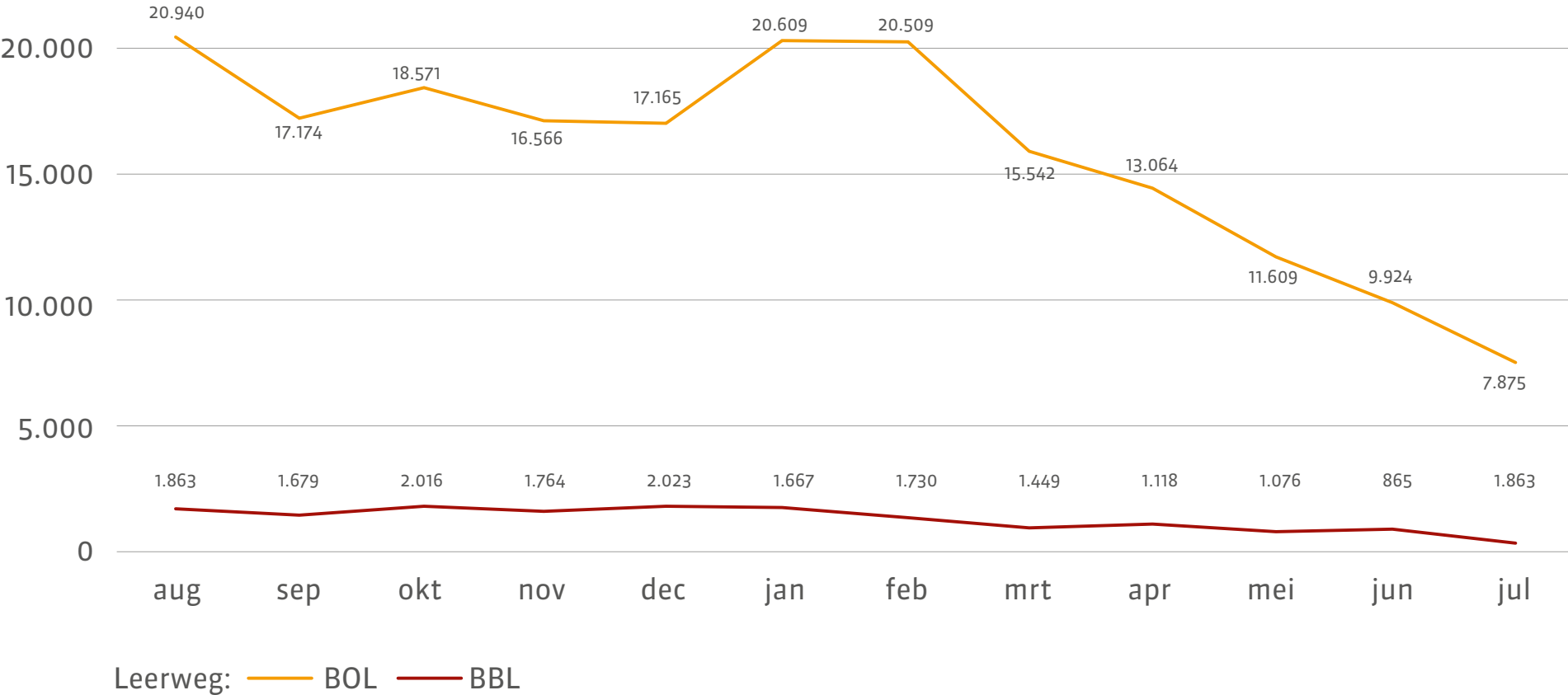
Ondanks dat de grote aantallen werklozen en faillissementen gelukkig mee lijken te vallen, is de ontstane samenwerking op praktijkleren in het mbo een mooie eerste stap naar een leven lang ontwikkelen. Groepen die nog niet profiteren van de kansen op de arbeidsmarkt, zoals jeugdwerklozen en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en andere werklozen, kunnen door deze samenwerking beter ondersteund worden bij het vinden van passend werk in combinatie met een opleiding via het mbo.

En dat biedt kansen. We hebben in Nederland een tekort aan vakmensen. Iedereen die beschikbaar is om te werken, is hard nodig. Daarnaast is het hebben van een baan de basis van zelfontplooiing, het gevoel van eigenwaarde en een (economisch) goede toekomst.

Ook kunnen organisaties werken aan interne mobiliteit door werknemers om- bij of op te scholen naar functies die in het bedrijf moeilijk vervulbaar zijn. Zo maakt het bedrijf ruimte voor de instroom van lager- of ongediplomeerde nieuwe medewerkers en vergroot het bedrijf de inzetbaarheid van zittende medewerkers. Nu vervult SBB deze rol vanuit het Actieplan, met de ambitie ook na afloop van het Actieplan haar diensten en producten te kunnen blijven inzetten voor werkenden en werkzoekenden.

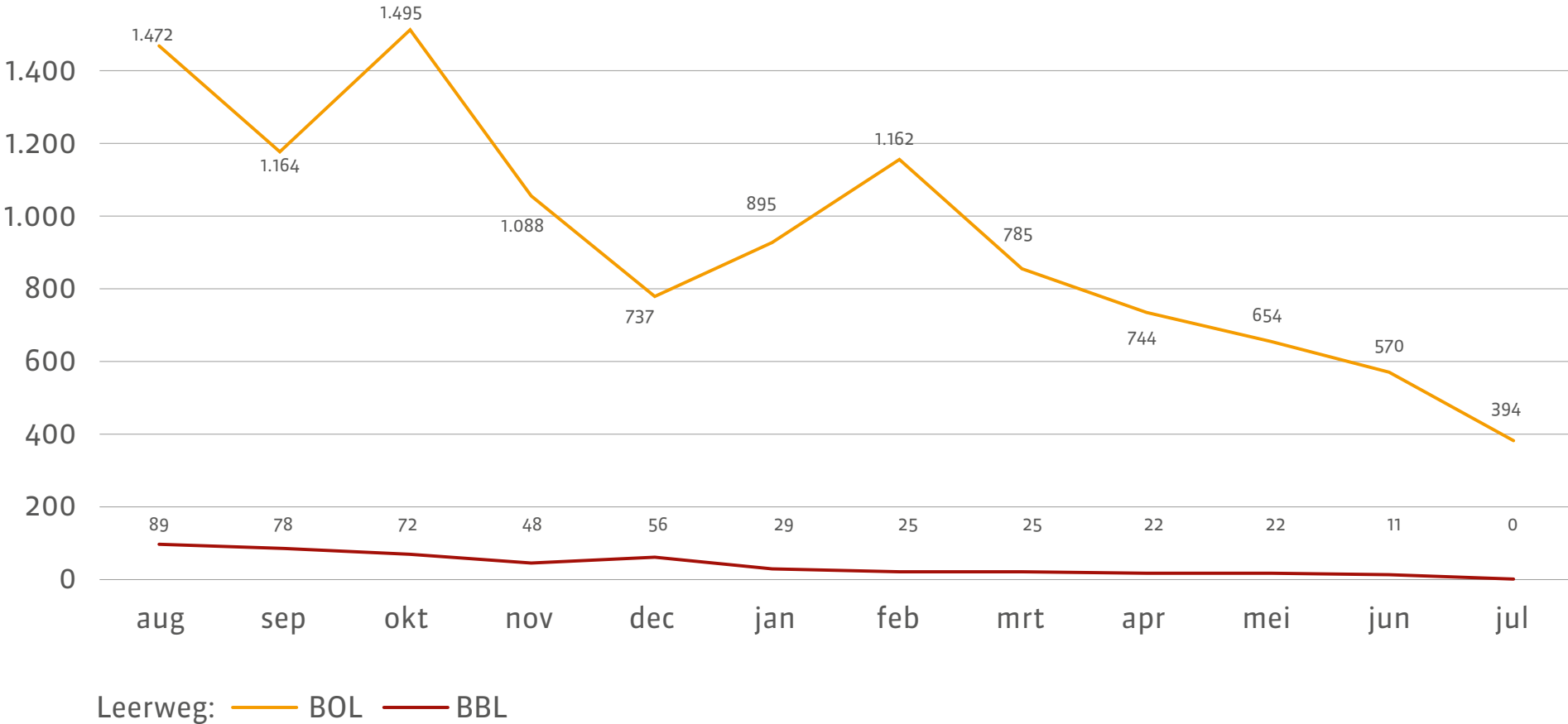
Bijlage 1 – Ontwikkeling stagetekorten 30 juli 2020 tot 1 juli 2021

Onderstaande afbeelding toont de ontwikkeling van het aantal stagetekorten in de periode 30 juli 2020 tot 1 juli 2021. Dit is uitgebreider dan alleen de periode van Q1 en Q2 van het kalenderjaar 2021 dat in het rapport getoond wordt.

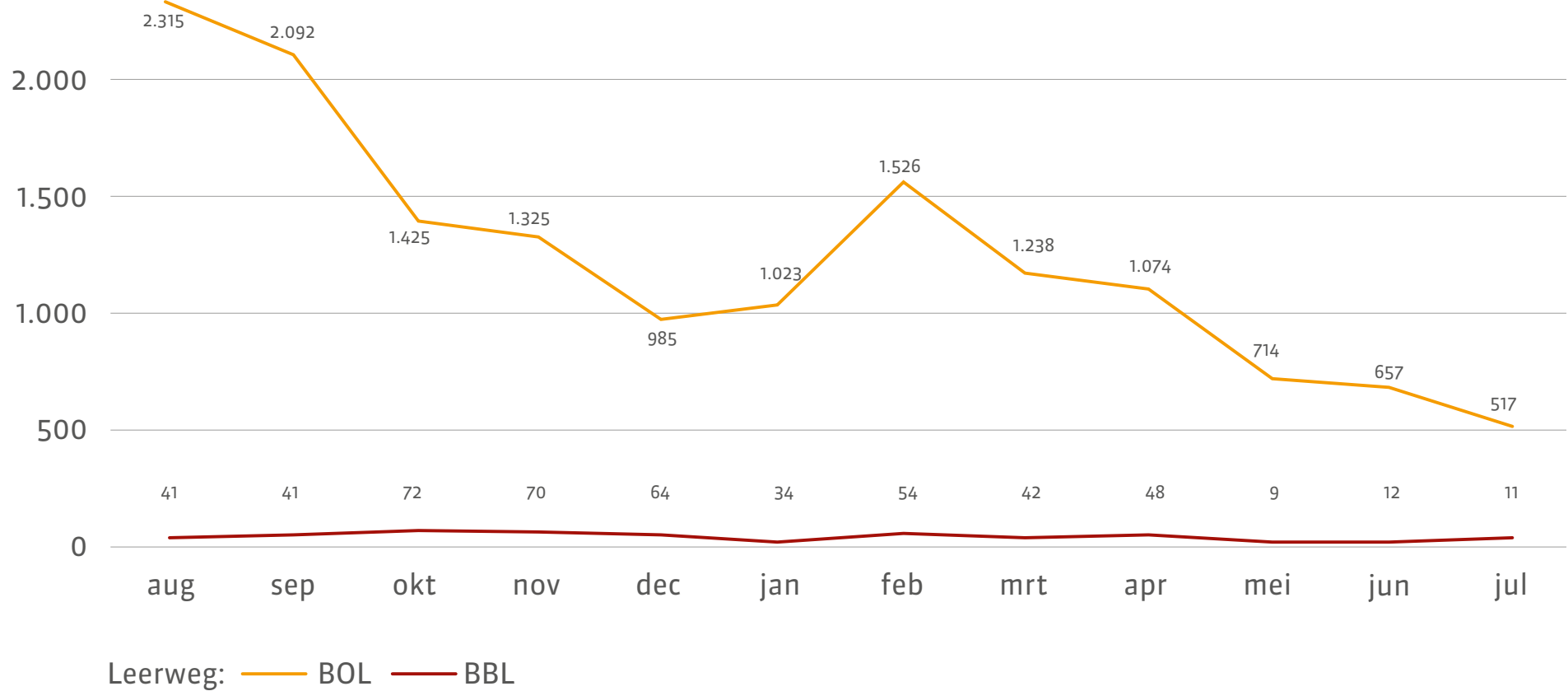

Bijlage 2 – Ontwikkeling stagetekorten 30 juli 2020 tot 1 juli 2021 per sector

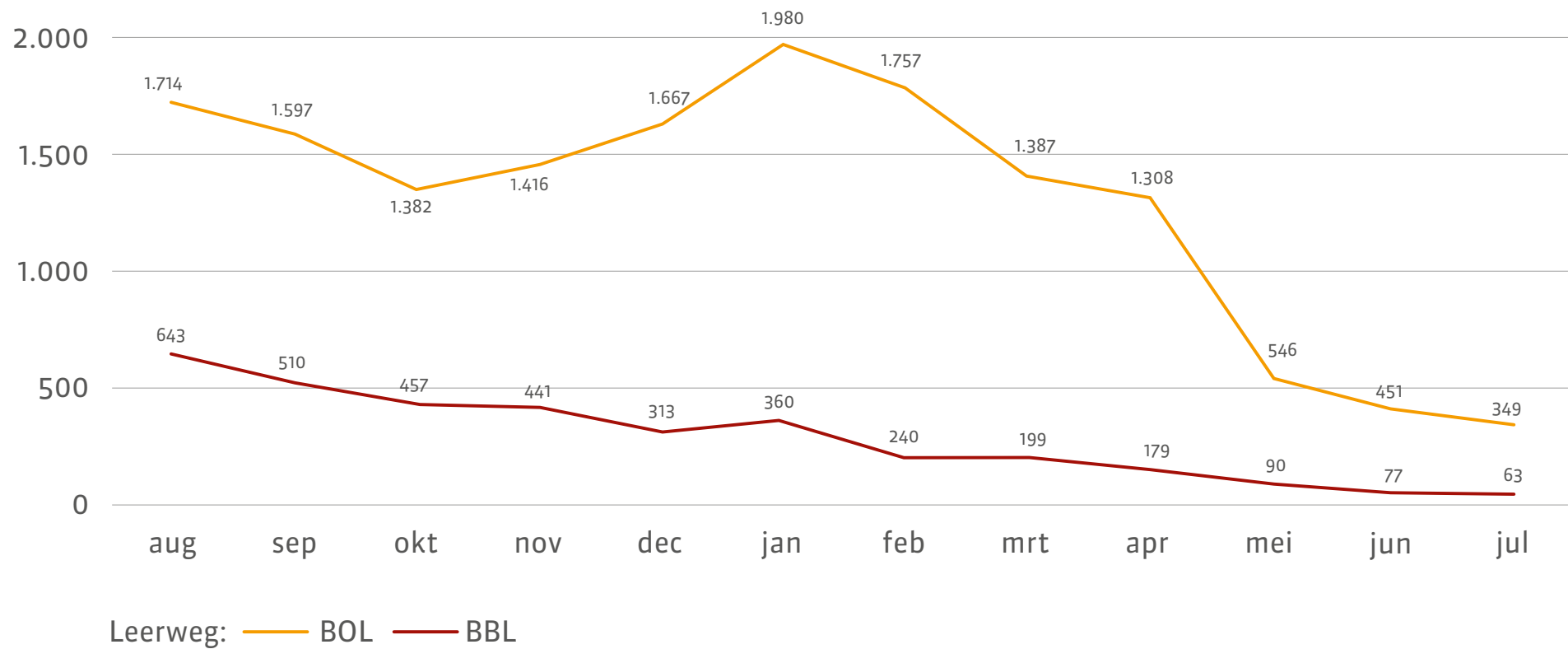
Ontwikkeling stagetekorten Handel:

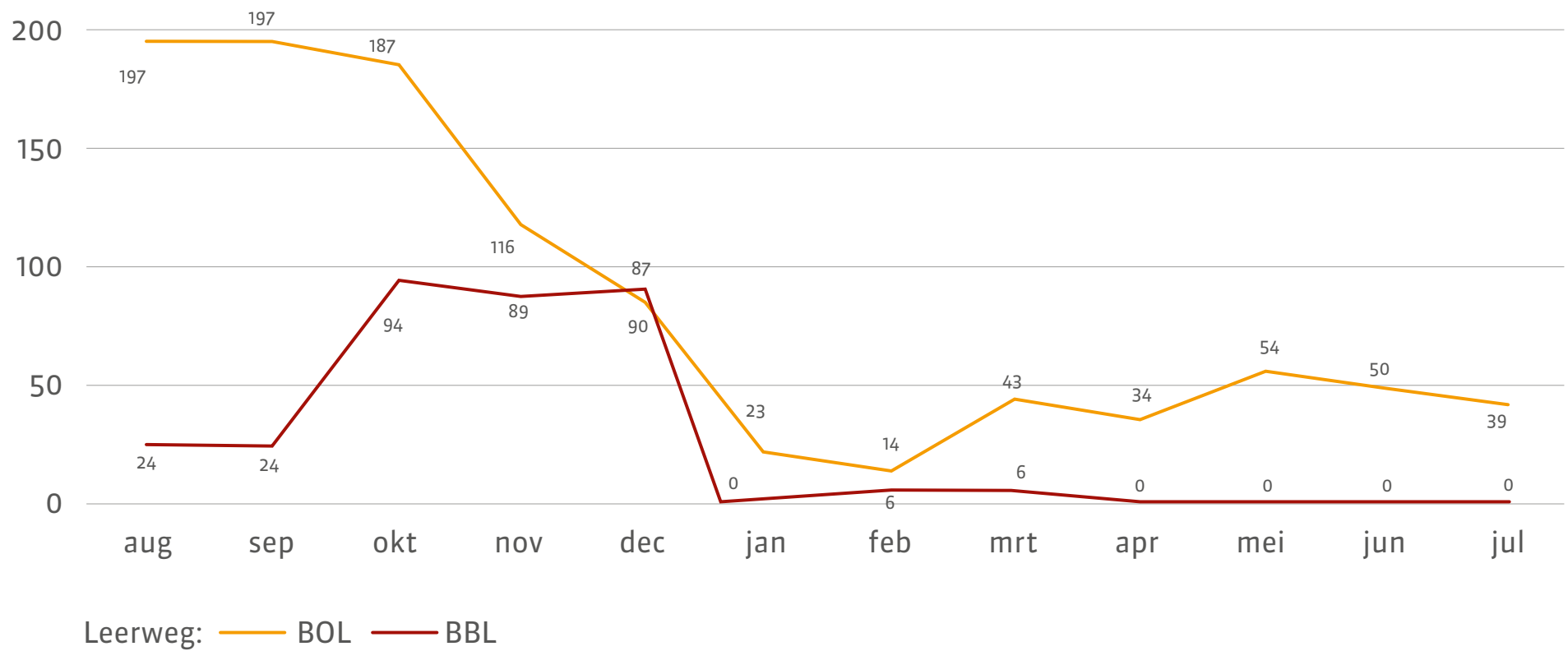
Ontwikkeling stagetekorten ICT en creatieve industrie:

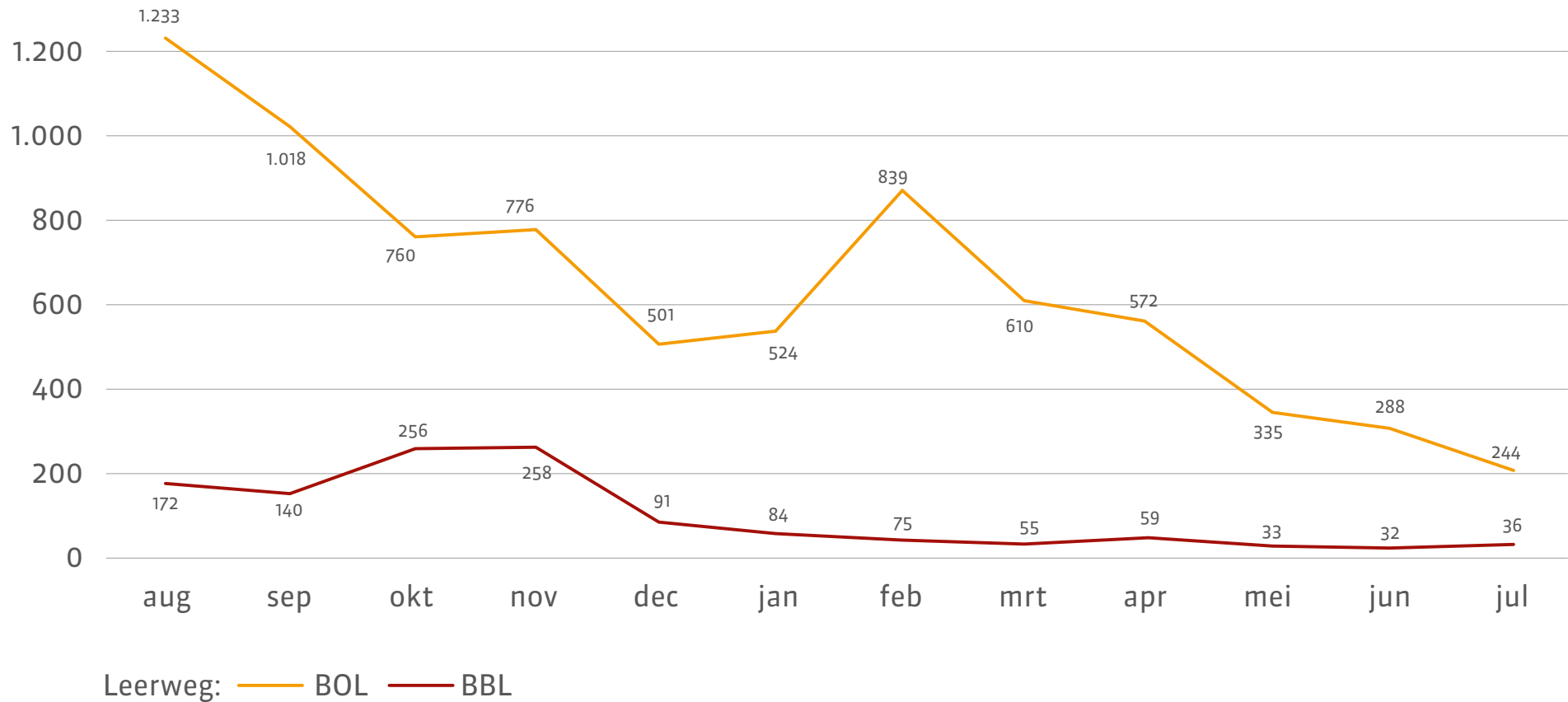
Ontwikkeling stagetekorten Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem:

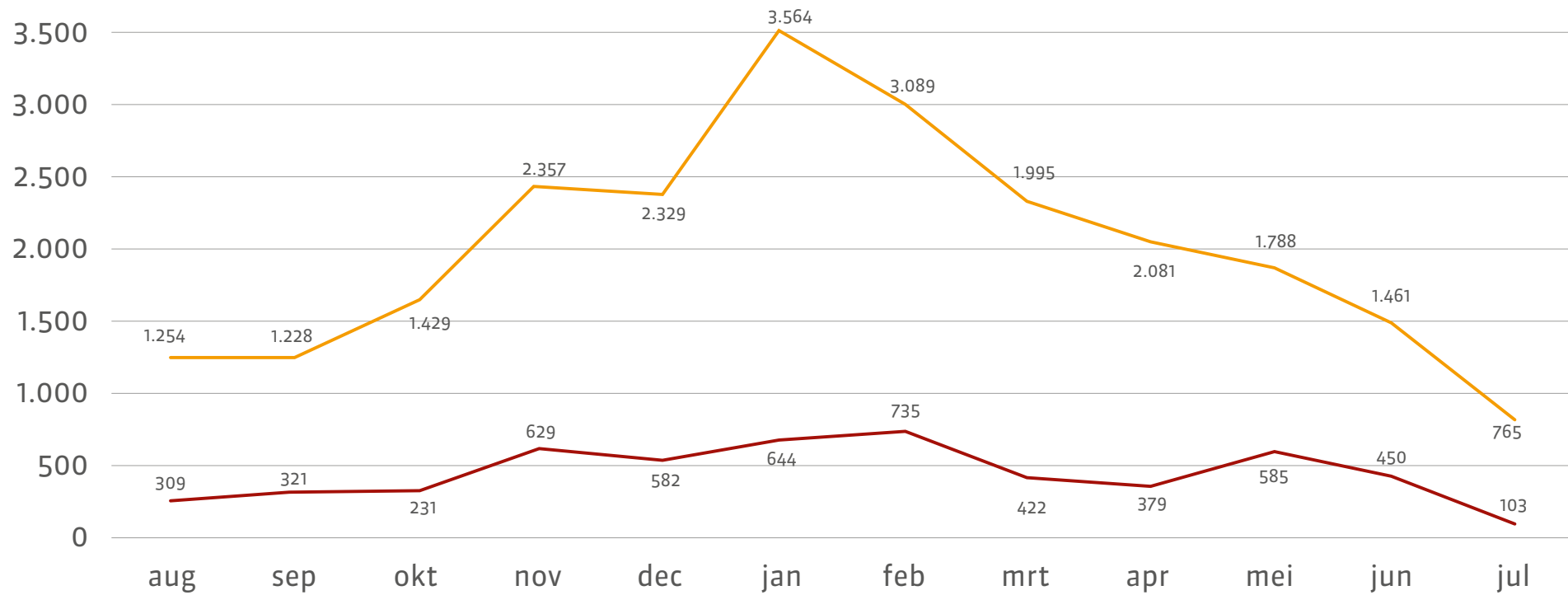
Ontwikkeling stagetekorten Specialistisch vakmanschap:

Ontwikkeling stagetekorten Techniek en gebouwde omgeving:

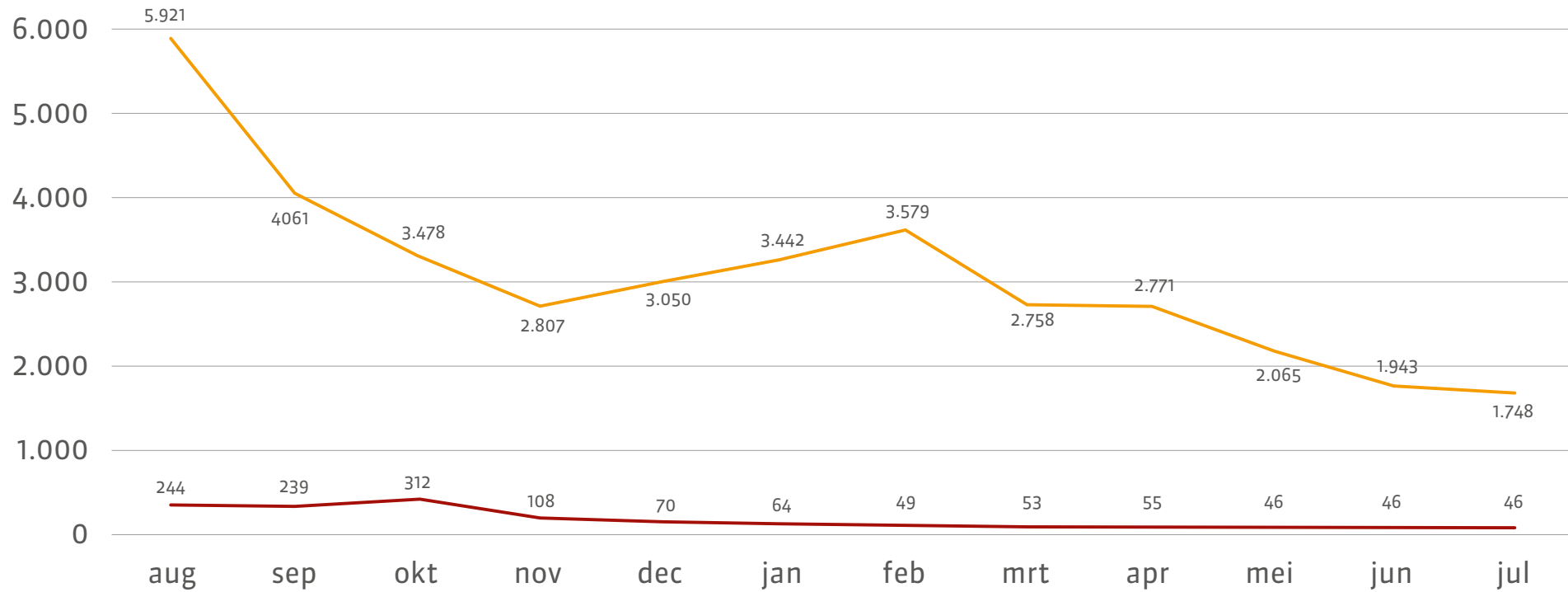

Ontwikkeling stagetekorten Voedsel, groen, gastvrijheid:

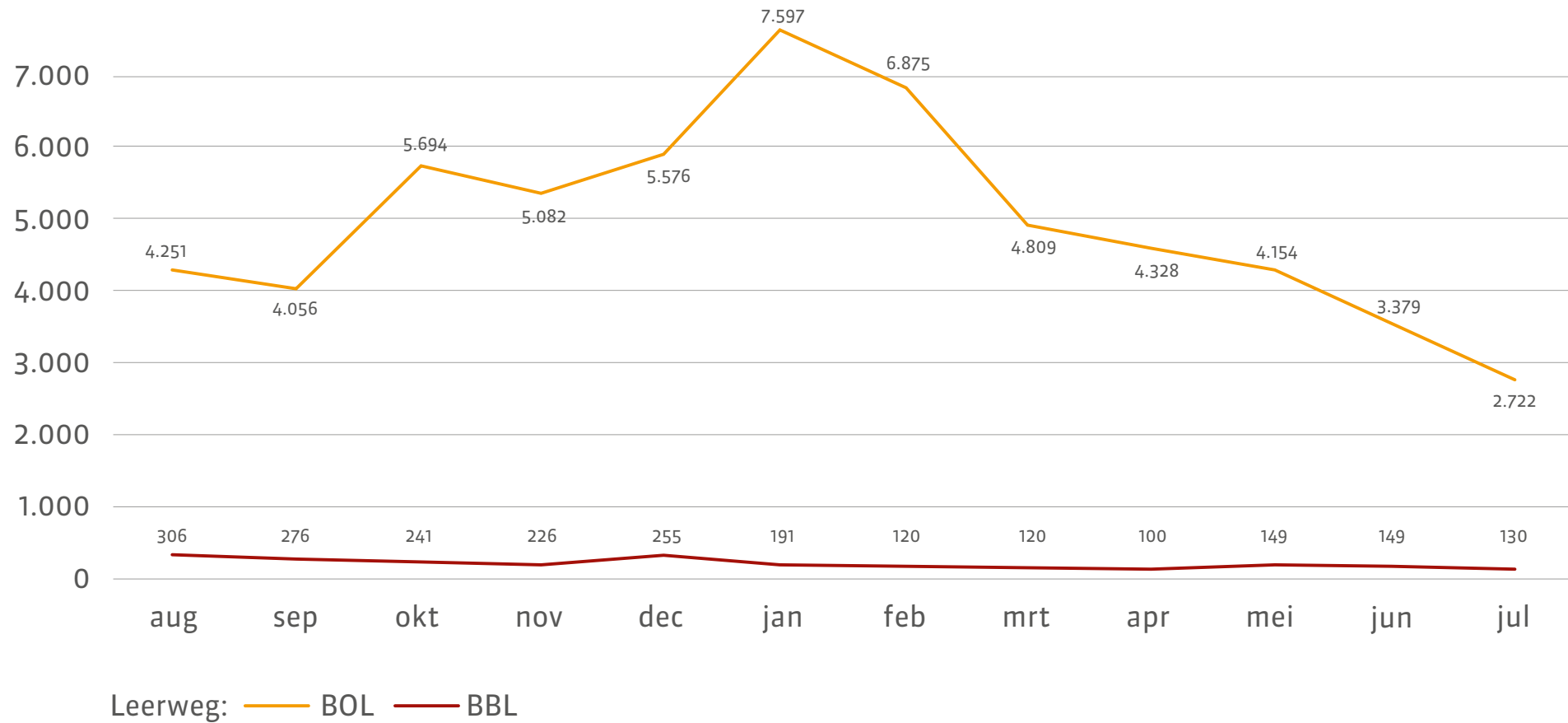
Leerweg: — BOL — BBL

Ontwikkeling stagetekorten Zakelijke dienstverlening:

Leerweg: — BOL — BBL

Ontwikkeling stagetekorten Zorg, welzijn, sport:

Bijlage 3 – Nieuwe leerbedrijven en nieuwe leerplaatsen per arbeidsmarktregio

Onderstaande tabel toont per arbeidsmarktregio en per maand in het kalenderjaar 2021 het aantal nieuwe leerbedrijven en het aantal nieuwe leerplaatsen.

Arbeidsmarktregio	Jan. nieuwe leerbedrijven	Jan. nieuwe leerplaatsen	Feb. nieuwe leerbedrijven	Feb. nieuwe leerplaatsen	Mrt. nieuwe leerbedrijven	Mrt. nieuwe leerplaatsen	Apr. nieuwe leerbedrijven	Apr. nieuwe leerplaatsen	Mei nieuwe leerbedrijven	Mei nieuwe leerplaatsen	Jun. nieuwe leerbedrijven	Jun. nieuwe leerplaatsen
Achterhoek	22	7	26	0	31	6	29	11	30	7	36	6
Amersfoort	30	3	29	9	22	2	29	8	26	4	58	7
Drechtsteden	15	2	19	0	25	0	22	6	19	1	41	6
Drenthe	27	2	22	1	25	4	24	7	15	2	33	11
Flevoland	23	0	26	0	42	5	33	13	21	12	67	20
Food Valley	21	17	21	2	38	10	31	6	32	13	52	18
Friesland	43	3	52	5	81	4	84	8	43	8	101	39
Gooi en Vechtstreek	20	7	28	1	21	14	21	2	20	12	27	9
Gorinchem	11	1	10	6	10	0	20	2	6	2	21	6
Groningen	43	0	32	3	62	15	36	11	56	6	90	26
Groot Amsterdam	99	18	125	32	114	60	98	41	66	49	126	74
Haaglanden	58	26	70	26	92	39	67	37	43	20	83	46
Helmond-De Peel	31	21	24	0	21	3	16	5	18	13	35	18
Holland Rijnland	28	4	39	4	37	5	55	10	28	37	51	19
Midden-Brabant	44	9	19	7	43	4	35	13	21	4	68	17
Midden-Gelderland	31	14	30	7	43	3	32	7	37	12	54	31
Midden-Holland	14	2	18	1	14	11	14	8	10	8	33	14
Midden-Limburg	13	2	13	2	22	4	18	6	17	4	24	11
Midden-Utrecht	46	7	63	8	61	57	81	15	49	28	99	43
Noord-Holland Noord	31	3	40	4	51	11	46	8	49	9	90	27
Noord-Limburg	19	0	26	4	24	1	22	16	15	7	44	24
Noordoost-Brabant	49	12	50	7	52	10	60	15	45	24	105	49
Regio Zwolle	38	4	33	7	47	24	38	17	44	23	91	26
Rijk van Nijmegen	32	5	29	9	32	11	17	5	24	7	30	23
Rijnmond	91	36	126	31	141	38	90	18	98	49	174	64
Rivierland	20	3	25	4	18	8	28	5	26	2	41	11
Stedendriehoek en Noordwest Veluwe	48	7	39	3	59	5	53	10	46	10	78	11
Twente	55	5	47	4	73	15	59	19	51	21	99	26
West-Brabant	38	15	52	7	56	38	51	10	65	10	102	69
Zaanstreek/Waterland	20	0	19	3	28	2	32	8	15	4	28	13
Zeeland	20	4	28	6	26	8	24	10	22	1	46	6
Zuid-Holland Centraal	21	1	19	7	36	54	18	7	22	4	55	26
Zuid-Kennemerland en IJmond	33	1	18	5	20	8	26	3	15	1	30	11
Zuid-Limburg	45	5	39	1	59	11	36	15	30	12	67	16
Zuidoost-Brabant	50	14	44	10	42	8	38	36	25	30	76	47
Totaal	1229	260	1300	226	1568	498	1383	418	1149	456	2255	870

Bijlage 4 – Opgelost tekort per marktsegment

Onderstaande tabel toont per sectorkamer en marktsegment de ontwikkeling van de stagetekorten in de periode van 4 januari tot 1 juli 2021. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de totale afname (tekorten opgelost), toename (tekorten nieuw) en het saldo van de toe- en afname (netto verschil).

Sectorkamer	Marktsegment	Tekorten opgelost	Tekorten nieuw	Netto verschil
Cross-over	Cross-over	-490	260	-230
Entree	Entree	-1.631	1.124	-507
Handel	Commercie, internationale handel/groothandel	-	-	-
Handel	Groothandel en internationale handel	-759	609	-150
Handel	Mode, interieur, textiel en tapijt	-103	35	-68
Handel	Retail	-670	350	-320
Ict en creatieve industrie	Communicatie, media en design	-662	572	-90
Ict en creatieve industrie	Ict	-1.359	885	-474
Ict en creatieve industrie	Kunsten en entertainment	-181	158	-23
Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem	Carrosserie	-28	3	-25
Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem	Luchtvaart	-887	20	-867
Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem	Maritiem	-227	107	-120
Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem	Mobiliteit	-544	304	-240
Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem	Rail	-	-	-
Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem	Transport en logistiek	-758	390	-368
Niet toebedeeld aan sectorkamer	Niet toebedeeld aan marktsegment	-	-	-
Specialistisch vakmanschap	Creatief vakmanschap	-13	13	-
Specialistisch vakmanschap	Gezondheidstechnisch vakmanschap	-113	131	18
Techniek en gebouwde omgeving	Afbouw en onderhoud	-8	8	-
Techniek en gebouwde omgeving	Burgerlijke en utiliteitsbouw	-41	25	-16
Techniek en gebouwde omgeving	Gespecialiseerde aanneming	-12	4	-8
Techniek en gebouwde omgeving	Hout en meubel	-121	108	-13
Techniek en gebouwde omgeving	Infra	-	-	-
Techniek en gebouwde omgeving	Metaal en metaalktro	-488	248	-240
Techniek en gebouwde omgeving	Procesindustrie en laboratoria	-173	141	-32
Techniek en gebouwde omgeving	Technische installaties en systemen	-218	173	-45
Voedsel, groen en gastvrijheid	Gastvrijheid	-3.678	1.375	-2.303
Voedsel, groen en gastvrijheid	Groen	-164	55	-109
Voedsel, groen en gastvrijheid	Voeding	-52	16	-36
Voedsel, groen en gastvrijheid	Winkelambacht	-1.246	690	-556
Zakelijke dienstverlening en veiligheid	Financiële diensten	-1.039	776	-263
Zakelijke dienstverlening en veiligheid	Juridisch	-1.111	573	-538
Zakelijke dienstverlening en veiligheid	Office	-1.804	1.452	-352
Zakelijke dienstverlening en veiligheid	Orde en veiligheid	-444	263	-181
Zorg, welzijn en sport	Assisterende gezondheidszorg	-536	258	-278
Zorg, welzijn en sport	Sport en bewegen	-518	242	-276
Zorg, welzijn en sport	Uiterlijke verzorging	-556	391	-165
Zorg, welzijn en sport	Welzijn	-1.911	885	-1.026
Zorg, welzijn en sport	Zorg	-5.020	2.263	-2.757
		-27.565	14.907	-12.658

Bijlage 5 – Ontwikkeling per marktsegment

Net als in bijlage 4 toont onderstaande tabel het verschil in stagetekorten in de periode van 4 januari tot 1 juli 2021. Hierbij is ook het procentuele verschil toegevoegd. Verder zijn de toename en afname niet los van elkaar zichtbaar, alleen het netto verschil.

Marktsegment	4-jan-21	1-jul-21	Vershil absoluut	Vershil %
Zorg	4.506	1749	-2.757	-39%
Gastvrijheid	2.605	302	-2.303	-12%
Welzijn	1.714	688	-1.026	-40%
Luchtvaart	1.002	135	-867	-13%
Winkelambacht	848	292	-556	-34%
Juridisch	1.128	590	-538	-52%
Entree	1.256	749	-507	-60%
Transport en logistiek	574	98	-476	-17%
Ict	806	332	-474	-41%
Office	957	605	-352	-63%
Retail	522	202	-320	-39%
Assisterende gezondheidszorg	451	173	-278	-38%
Sport en bewegen	426	150	-276	-35%
Financiële diensten	549	286	-263	-52%
Metaal en metaalektro	319	79	-240	-25%
Mobiliteit	399	159	-240	-40%
Cross-over	742	512	-230	-69%
Orde en veiligheid	494	313	-181	-63%
Uiterlijke verzorging	257	92	-165	-36%
Commercie, internationale handel/groothandel	342	192	-150	-56%
Groen	352	243	-109	-69%
Communicatie, media en design	214	124	-90	-58%
Mode, interieur, textiel en tapijt	68	0	-68	0%
Technische installaties en systemen	97	52	-45	-54%
Voeding	70	34	-36	-49%
Procesindustrie en laboratoria	85	53	-32	-62%
Carrosserie	33	8	-25	-24%
Bouw en Gespecialiseerde aanneming	56	32	-24	-57%
Kunsten en entertainment	71	48	-23	-68%
Hout en meubel	33	20	-13	-61%
Maritiem	16	4	-12	-25%
Creatief vakmanschap	4	4	0	100%
Afbouw en onderhoud	0	0	0	
Infra	0	0	0	
Rail	0	0	0	
Gezondheidstechnisch vakmanschap	17	35	18	206%
Eindtotaal	21.013	8355	-12.658	40%

Bijlage 6 – Aantal leerplaatsen op peildatum en sector

In onderstaande tabel zijn de beschikbare leerplaatsen op 30 juni 2021 te zien, verdeeld naar sectorkamer. In totaal gaat het om 263.603 leerplaatsen. De optelling van de leerplaatsen per sectorkamer die hier weergegeven wordt, komt hoger uit dan 263.603. Dit komt doordat leerplaatsen voor meerdere opleidingen geschikt kunnen zijn, die in verschillende sectorkamers vallen. Die leerplaatsen worden op dit moment dubbel geteld.

Sector	Aantal leerplaatsen
Cross-over	1.930
Sector Specialistisch vakmanschap	1.558
Sector Zakelijke dienstverlening en veiligheid	18.637
Sector Zorg, welzijn en sport	39.295
Sector ICT en creatieve industrie	17.013
Sector Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem	18.771
VMBO Leerwerktraject / Boris	2.257
Sector Handel	49.520
Sector Techniek en gebouwde omgeving	42.467
Sector Voedsel, groen en gastvrijheid	81.020